

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Rahvusvaheliste suhete instituut

Euroopa uuringute õppetool

Anton Dijev

**PRANTSUSMAA JA EESTI SUHTED 1991-2014: ERINEVAD
ASPEKTID JA TULEVIKUVÄLJAVAATED**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: nooremteadur Mait Talts

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Anton Dijev .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 121719

Üliõpilase e-posti aadress: anton.dijev@gmail.com

Juhendaja noorem teaduri Mait Taltsi arvamus:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele .....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	5
SISSEJUHATUS	6
STRUKTUURSE REALISMI PEAMISED TUNNUSED	10
1. PRANTSUSMAA NING EESTI SUHETE TEKKIMINE JA NENDE TAASTAMINE	13
1.2. Suhete taastamine Eesti ja Prantsusmaa vahel.....	15
1.3. Prantsusmaa ja Eesti vahelised tähtsamad kahepoolsed lepingud	19
1.3.1. Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe	20
1.3.2. Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti vaheline koostööleping.....	21
1.4. Kultuuri- ja haridussuhted kahe riigi vahel.....	22
1.5. Eesti ja Prantsusmaa majandussuhted.....	23
2. EESTI VÄLISPOOLITIKA	26
2.1. Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika	29
2.2. Euroopa Naabruspoliitika	30
3. EESTI JULGEOLEKUPOLIITIKA	33
3.1. NATO.....	34
3.2. Eesti Kaitsevägi	35
3.3. Julgeolekualane koostöö Eesti ja Prantsusmaa vahel	37
3.4. Euroopa Liidu ühisarmee.....	40
3.5. USA ja liitlaste 2003. Aasta Iraagi invasiooni mõju Eesti suhetele Prantsusmaaga.....	41
4. MIS ON ISELOOMULIK TÄNASELE SEISULE – KUIDAS ON PRANTSUSMAA VENEMAAGA SÕJALISI SUHTEID ARENDANUD JA KAS SEE ON OHT EESTILE?..	43
KOKUVÕTE	46
SUMMARY	49
VIIDATUD ALLIKAD	51

Raamatud	51
Artiklid	51
Elektroonilised allikad	52
Intervjuud	55
Lisad	56
Lisa 1 Ametlikud visiidid	56
Lisa 2. Intervjuu Eesti Vabariigi Riigikogu liikme Hr. Mart Nutiga	58
Lisa 3. Intervjuu SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskuse teaduriga Hr. Kalev Stoicescuga.....	64
Lisa 4. Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe	70
Lisa 5. Eesti Riigikaitse juhtimine.....	74
Lisa 6. Eesti osalus välisoperatsioonidel	75
Lisa 7. Eesti ja Prantsusmaa vaheline eksport ja import	76

ABSTRAKT

Käesolev bakalaureusetöö keskendub Prantsusmaa ja Eesti suhetele 1991-2014: nende erinevatele aspektidele ja võimalikele tulevikuväljavaasdetele. Analüüsitud on Prantsusmaa ja Eesti suhete tagamaid, hetkeseisu ja arenguid. Kaugus 2500 kilomeetriline vahemaa ei ole takistuseks omavaheliste heade, sõbralike suhte arendamisel, nii majanduse kui ka poliitiliste ja kaitsepoliitiliste liitsuhete alal kahe riigi vahel.

Eesti liitus Euroopa Liiduga 1. mail 2004 ja eurole üleminek aastal 2011 oli oluliseks teetähiseks kultuurilise, poliitilise ja majandusliku arengu teel, mis on toonud Eesti ja Prantsusmaa oluliselt lähemale. Nüüd võib öelda, et oleme liitlased, Prantsusmaa on meile tugev partner nii Euroopa Liidus kui ka NATO's. Sel kevadel möödub 11 aastat Eesti ühinemisest Euroopa Liidu ja NATOga. Eesti jaoks oleks heaks arengusuunaks see, kui saaksime ka edaspidi praktiliselt koostööd jätkata, näiteks operatsioonidel, kui me räägime kaitsealasest koostööst. Muidugi me tahaksime näha ka Prantsusmaad piltlikult väljendudes rohkem siin kohapeal. Arvestades seda, et Prantsusmaa on ikkagi suur riik, võiksime loota temalt suuremat panustada. Prantsusmaa suhted teistega riikidega, sealhulgas Eesti ja nende välispoliitika eesmärgid ka sarnased.

Eesti arendab koostööd Prantsusmaaga erinevates valdkondades: kultuur, haridus, poliitika, kaitse-ja julgeolek. Heal tasemel on koostöö nii Euroopa Liidus kui ka teistes rahvusvahelistes organisatsioonides. Iga aastaga need suhted üksnes süvenevad ja arenevad üsna kiiresti. Prantsusmaa on üks Euroopa suurriike. Oma töös ma sooviksin rohkem juhtida tähelepanu suhete arendamisele ehk sellele, millised suhted on tänapäeval ja millised on väljavaated suhete arendamiseks tulevikus kahe riigi vahel Euroopa Liidus. Võib julgelt öelda, et Eesti ja Prantsusmaa suhted on viimasel aastal oluliselt tihenunud, kahel riigil on ühiseid huvisid Euroopa Liidus ja NATOs. Eesti puhul on ainuke võimalus tagamaks oma julgeolek valida endale tugevad, adekvaatsed liitlased ja mida rohkem neid on – seda parem. Mina arvan, et Prantsusmaa on üks nendest, seejuures tugev liitlane. Lähtuvalt rahvusvaheliste suhete struktuurse realismi teooriast üritab käesolev töö samuti selgitada välja, miks sellised poliitilised otsused on tehtud.

Võtmesõnad: *Prantsusmaa ja Eesti suhted, julgeolek, välispoliitika, poliitilised suhted, liitlaste suhted, diplomaatiline koostöö, Euroopa Liit, NATO, ÜRO, dessantlaev-kopterikandja „Mistral”, Armeenia-Türgi konflikt, muutused.*

SISSEJUHATUS

Antud bakalaureusetöös analüüsitakse, milline on poliitiline, julgeolekualane ja muu diplomaatiline koostöö Prantsusmaa ja Eesti vahel. Autor soovib oma töös pöörata tähelepanu kahe riigi suhete sünnile ja arengule alates 1920. aastast ning suhete taastamisele alates 1991. aastast. Eriti tahab autor välja tuua Lennart Meri tegevust ja seda, millised on suhted tänapäeval, ning milliseks nad võivad kujuneda tulevikus kahe riigi vahel Euroopa Liidus. Autori arvates oleks vaja uurida ka kuidas on arenenud diplomaatilised kontaktid ning kaitse- ja julgeolekusuhted.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada Prantsusmaa ja Eesti suhte senise arengu laiem taust. Lähtuvalt rahvusvaheliste suhete struktuurse realismi teooriast üritab antud töö ühtlasi välja selgitada, miks on just sellised poliitilised otsused tehtud.

Käesoleva töö eesmärgiks ongi leida vastused järgmistele uurimusküsimustele:

- kirjeldada Eesti ja Prantsusmaa suhete ajalugu ja arengut pärast Eesti iseseisvuse taastamist, selle dünaamikat erinevates aspektides, eelkõige poliitilise, julgeoleku- ja kaitsepoliitilise koostöö raames;
- uurida, kas on erinevusi Eesti ja Prantsusmaa suhtumises Euroopa Liidu naabruspoliitikasse (näiteks Armeenia-Türgi suhete seisukohalt) või ka teistesse Euroopa Liidu poliitikatesse;
- uurida tegelikke probleeme Eesti ja Prantsusmaa poliitilises ja julgeolekualases (NATO) koostöös, mis tulenevad suhtumisest USA juhtrolli Läänemaailma (eelkõige NATO) liidrina. Samuti selle positsiooni erinevast tõlgendamisest Eestis ja Prantsusmaal mõningatel perioodidel (nt seoses Teise Lahesõja puhkemisega 2003. aastal);
- uurida Eesti osalusega Prantsusmaa juhtimisel läbi viidud välismissioonide (Kesk-Aafrika Vabariik, Mali) tegelikku tausta ja võimalikke varjatud tagamaid;
- uurida, kas Mistralide müümine on oht Eesti julgeolekule ja kahe riigi suhetele. Prantsusmaal on teatav erisuhe Venemaaga, mis erineb teistest NATO riikidest. Siinkohal võib püstitada hüpoteesi, et võib-olla on Eesti ootus hoopis selline, et selle kaudu loodab Eesti parandada oma suhteid idas ning selles suhtes on Mistralide saaga Eestile isegi pigem „kahe teraga mõök“ – kui Prantsusmaa müüb Mistralid Venemaale ja need paigutatakse Balti merre – siis on see selge julgeolekuoht Eestile; kui kaup

jääb katki – siis võib-olla on üks oluline diplomaatiline kanal – Prantsusmaa – Venemaa vahel häiritud ja jällegi ei ole väga hea. Eesti suhtes oleks see parim lahendus – kui kaup toimuks, aga Mistralid siirdataks Kaug-Itta;

- uurida, kuidas on Prantsusmaa ja Eesti majandussuhted arenenud.

Eesti ja Prantsusmaa välispoliitilised huvid on olnud peamiselt sarnased, erinevusi leidub pigem rõhuasetustes (aktsentides). Kuna mõlemad riigid on Euroopa Liidu ja NATO liikmed ning Prantsusmaa üks juhtivaid ja iseseisvamaid Euroopa suurriike, Eesti aga väikeriik, siis pole vähestele erimeelsustele seni ametlikus retoorikas eriti suurt tähelepanu pööratud. Ka pole erimeelsused olnud selleks liiga suured, et mõjutada olulisel määral riikide omavahelisi kahepoolseid suhteid nii, et saaksime rääkida mingist „kriisist“. Lähedastegi liitlaste vahel esinev teinekord erimeelsusi, mis on üsna normaalne nähtus.

Küll aga on omaaegne kahe suurriigi (USA ja Prantsusmaa) erinev arusaam NATO põhimõttelisest kaitsepoliitilisest rollist 2003. aasta Iraagi invasiooni ajal mõjutanud kaudselt ka Prantsusmaa toonast suhtumist Eestisse ja teistesse uutesse NATO liikmetesse, kes selles debatis kippusid üsna ühemõtteliselt toetama USA seisukohti, nähes USA-s oma julgeoleku kõige olulisemat, peaaegu et ainsat garantiid. See tuli selgelt välja ka käesoleva töö raames läbiviidud ekspertintervjuudest.

Sellega seoses on töö autor püstitanud hüpoteesi, et Eesti kaitseväelaste ja militaarekspertide osaluses võib leida seoseid selle omaaegse eriarusaamaga kahe olulise suurriigi vahel, milles Eesti oli sunnitud valima Prantsusmaa seisukohale vastanduva arusaama toetamise puhtpoliitilistel põhjustel.

Niisamuti võib väita, et Eesti osalus Prantsusmaa juhtimisel läbiviidud välisoperatsioonidel on inspireeritud arusaamast, et keerulises (ja üha keerukamaks muutumas) julgeolekupoliitilises olukorras vajab Eesti tugevaid liitlasi kõigi NATO ja Euroopa Liidu suurriikide seas. Seetõttu on Eesti otsimas täiendavat sõjalist koostööd ka Prantsusmaaga lisaks traditsioonilisele NATO koostööle USA ja viimase lähima Euroopa liitlase, Ühendkuningriigiga.

Teise hüpoteesina võiks väita, et teisalt pole Eesti esitanud riigi tasandil Prantsusmaale liiga tugevat survet või protesti kopterikandjate Mistral müügi suhtes Venemaale lootuses, et Prantsuse – Vene suhe, mis on selgelt parem, kui USA – Vene, Inglise – Vene (või viimasel ajal isegi traditsiooniliselt märgiliseks kujunenud Saksa – Vene suhe), hoiab lahti diplomaatilise kanali, mis võib kasulikuks osutada tõsisema konflikti või pingete

eskaleerumise korral. See koostöö on vaieldamatult parandanud Eesti ja Prantsusmaa suhteid. Antud töö eesmärgiks on uurida ka, kuidas peavad esitatud hüpoteesid paika ja tuua välja eeldatavad tulemused Prantsusmaa ja Eesti suhete arengu tulevikusuundumused.

Kui vaadata statistilisi andmeid, siis on viimastel aastatel suurenenud Prantsusmaa ettevõtjate huvi ning investeeringud Eestisse. Kahe riigi vahelised majandussuhted arenevad iga aastaga üha paremaks, mis peaks looma hea aluse ka tihenevale poliitilisele koostööle. Käesoleva töö uurimisobjektiks on Prantsusmaa ja Eesti suhted aastatel 1991-2014 nende suhete erinevad aspektid ja võimalikud tulevikuväljavaated. Uurimismeetodina on kasutatud analüüsi, mis põhineb raamatute, teadusartiklite, uudiste läbitöötamisel. Täiendava uurimismeetodina on kasutatud ekspertintervjuusid. Ekspertide intervjuud andsid väga palju informatsiooni ja mõtteid selle töö kirjutamiseks. Antud bakalaureusetöö lõpeb kokkuvõttega ja selle ingliskeelse versiooniga.

Uurimaks hüpoteeside paikapidavust ning tulevikuarenguid läbitakse käesolevas töös järgmised etapid:

- Esimeses peatükis annab töö ülevaate ajalooliste diplomaatiliste suhete sõlmimise ajaloo kohta Prantsusmaa ja Eesti vahel. Seejärel kirjeldatakse diplomaatiliste suhete taastamist pärast Eesti okupeerimist Nõukogude Liidu poolt. Tutvuda saab erinevate kahe riigi vahel sõlmitud lepingutega, millest täpsemalt kirjeldatakse kahte. Esimene on Kahepoolne kaitsekoostöö leping ja teine Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse (RIA) ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI) vaheline koostööleping. Peatüki lõpus on kirjeldatud Eesti ja Prantsusmaa vahelist koostööd haridus-, kultuuri- ja majandusvaldkondades.
- Teises peatükis käsitletakse Eesti välispoliitikat ja antakse ülevaade, millised on Eesti välispoliitilised eesmärgid ning alameesmärgid. Suurt tähelepanu pööratakse NATO tegevusele ja tegutsemisvõimelisuse analüüsile ning Euroopa Naabruspoliitikale. Selle peatüki üks eesmärke on näidata, millised on Prantsusmaa ja Eesti seisukohad Türgi-Armeenia konfliktis. Teise peatüki koostamisel on kasutatud autori poolt küsitletud Eesti Vabariigi Riigikogu liikme Mart Nuti ja SA Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teaduri Kalev Stoicescu arvamusi.
- Kolmandas peatükis on rohkem tähelepanu pööratud Eesti julgeolekupoliitikale. Peatükis kajastatakse julgeolekualast koostööd Eesti ja Prantsusmaa vahel. Käsitletakse põhjalikult NATO, Eesti Kaitseväge ning teiste organisatsioonide sõjalisi operatsioone,

kus osalevad nii Eesti kui Prantsusmaa kaitseväelased. Peatükis leiab kajastamist ka Euroopa Liidu ühisarmee idee.

- Neljandas peatükis puudutatakse kopterikandja Mistral teemat ja analüüsitakse kuidas on see arendanud Prantsusmaa ja Venemaa vahelisi sõjalisi suhteid. Neljas peatükk püstitab küsimused, kas Mistrali ehitamine ja edasine üleandmine on oht Eestile ja võib terve Euroopa ohtu seada Venemaa poolt suurenenud sõjalise agressiooni ohu tõttu? Selget prognoosi Mistrali ehitamise kohta ei ole hetkel välja pakutud.

STRUKTUURSE REALISMI PEAMISED TUNNUSED

Käesolev peatükk võtab bakalaureusetöö uurimuse analüüsi läbiviimiseks kasutusele struktuurset realismist (ehk neorealismist) lähtuva raamistiku. Rahvusvaheliste suhete süsteemi põhitunnused viitavad asjaolule, et peale külma sõja lõppu on olukord maailmas muutunud palju ohtlikumaks ja tervikuna märksa ebamäärasemaks. Enne külma sõja lõppu oli maailm stabiilsem kui tänapäeval. Toimunud palju ebatüüpilisi konflikte. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon on osutunud saamatuks uue maailmakorra loomisel, mis baseeruks rahvusvahelisel õigusel ja ühishuvidel ning kus toimiks efektiivne kollektiivne julgeolek.

Eesti ja Prantsusmaa suhted tuginevad riikide julgeoleku tagamisel hoopis läbi rahvusvahelise koostöö, toetudes institutsioonidele, mis teevad omavahel tihedat koostööd. Pärast Nõukogude Liidu lagunemist ja külma sõja lõppu loodi või taasloodi Ida-Euroopas, Kaukaasias ja Kesk-Aasias palju väikeriike. NATO ja Euroopa Liidu laienemine on nendele väikeriikidele taganud õigusliku ja institutsionaalse raamistiku, et teha koostööd suurriikidega samal tasemel (Hey 2003: 1).

Neorealismi esindaja Kenneth Waltz paigutab aktsendid veidi teisiti. Ta kasutab jõudu kui struktureerivat mõistet. Siin ei vaadelda ainult jõu militaarset komponenti, vaid ka majanduslikku, infokommunikatiivset, teaduslikku, finantsilist, tootmisvõimsuslikku. Paradigmas on kasutusele võetud uued mõisted nagu vastastikune sõltuvus ning uus piirideta ja palju efektiivsem võim, mis on võim ideede, krediitide, turgude üle.

Riigid peavad oma eesmärkide saavutamiseks ning turvalisuse säilitamiseks tuginema vahenditel, mille nad kas suudavad ise luua/toota (*generate*) või siis enda tarbeks organiseerida. Anarhilises olukorras on eneseabi (*self-help*) kõige ainukohasem tegevusprintsip. Teisalt on see ka suure riski võtmine, mis võib lõppeda kas majandusliku pankroti- või sõjaga (Waltz 1979, 111).

Eesti ja Prantsusmaa on olemuselt sarnased riigid, nad on poliitilised liitlasriigid, neil on head suhted ja koostöö erinevates valdkondades, aga võimekuselt on nad ikkagi väga erinevad. Jõudude tasakaalu nihkumisel leiavad aset muutused rahvusvahelises süsteemis (samas on jõudu kui sellist üsna keeruline mõõta).

Väikeriikide ainuke võimalus tagamaks oma julgeolek on valida endale tugevad, adekvaatsed liitlased ja mida rohkem neid on – seda parem.

Samas mõistab käesoleva töö autor sedagi, et struktuuralse realismi klassikud rõhutavad asjaolu, et „*balancing* strateegia” raames peavad väikeriigid oskama saada läbi ka nende suurriikidega, kes on nende julgeoleku potentsiaalsed ohustajad – Eesti puhul siis näiteks on oluline läbisaamine Venemaaga.

Eesti eesmärgiks Prantsusmaaga suhtlemisel on olnud kaitse- ja julgeoleku laiendamine ning majanduslike suhete paranemine. Sellised suhted annavad meile kindlustustunde edaspidises koostöös. Käesoleva töö autori arvates tahaks Prantsusmaa näha Eestit tugeva ning usaldusväärse partnerina Balti regioonis. Vastupidi, Prantsusmaale on vaja Euroopa Liidus ning NATO’s liitlasi, kes saaksid toetada tema algatusi.

Geograafilise asukoha mõju julgeoleku koostoimele on tugevam ja kõige ilmsem militaar-, poliitika-, sotsiaal- ja keskkonnaga seotud sektorites. Regionaalseid julgeolekukomplekse saab vaadelda kui võimupooluseid ja „selles kontekstis võib neid vaadelda globaalse jõutasakaalu elementidena“. (Buzan, Wæver 2004, 37-38).

Väikeriigid on alati pidanud julgeolekuvajadustele rohkem tähelepanu pöörama, sest neil puuduvad tihti riigi kaitsmiseks vajalikud vahendid (Hey 2003:194). Väike riik ei saa jääda väikeriigina täiesti iseseisvalt püsima, väike riik peab otsima endale partnereid. See on üsnagi paratamatu, et ka Eesti peab suutma tagada endale suurte riikide toetuse. Eesti jaoks suured riigid on eelkõige USA ja Prantsusmaa.

Kenneth Waltz on öelnud: „üks hästi koostatud eksperiment, üks hästi näitlikustatud tõestus, üks põhjalikult uuritud juhtum võivad lisada teooriale palju rohkem usaldusväärust kui sajad rutakalt uuritud juhtumid” (Waltz 1986: 335).

Rahvusvaheline poliitika ongi jõu, võitluse ja selle kõigega kohandumise sfäär. Iga riik määrab ise oma käitumisjoone, mis vastab kõige paremini riigi huvidele, kasutades siis selleks jõudu või mitte. Kui üks riik otsustab jõudu kasutada või selle kasutamist tulevikus temalt eeldatakse, peavad teised riigid samuti jõudu kasutama või siis jõukasutamiseks valmistuma, tehes seda üksinda või ühinedes liitudeks (Waltz 1979,113).

Waltz kirjeldab seda kasutades raamistikku *Realpolitik*, mis põhineb järgmistel elementidel:

- riikide käitumise määravad nende huvid;
- huvid ja vajadused on määratud riikide omavahelisest rivaalitsemisest – keskkond, mis ei ole kuidagi reglementeeritud;
- huvide ja vajaduste koondsumma määrab riigi poliitika;

- selle poliitika edukust näitab riigi võimekus selle abil enda suveräänsust säilitada ning ennast tugevdada;

Need neli elementi aitavad mõista riikide välispoliitilise käitumise tagamaid. Käitumise tulemust kirjeldab Waltz aga jõudude tasakaalu teooria (*Balance-of-power theory*) abil, mis tema väitel ei ole üheselt, kõigi poolt aktsepteeritud sõnastuses veel defineeritud. Mõnede teadlaste arvates on jõudude tasakaal lähedases suguluses looduseadustega, teiste arvates on tegu lihtsalt vägivallateooriaga. Teisalt, kui osade arvates on see parim teooria riigi julgeoleku tagamiseks, siis mõnede arvates viib see vältimatute sõdadeni ja omakorda riikide hävinemisele (Ibid., 117).

Riigid on unitaarsed toimijad, kelle miinimumeesmärgiks on iseseisvuse säilitamine ja teoreetiliseks maksimumeesmärgiks maailma valitsemine. Nad otsivad mõistlikke teid ning olemasolevaid vahendeid nende eesmärkide saavutamiseks.

Iga riik peab abistama ennast ise (*self-help* printsiip). Need, kes seda ei tee või saavad teistest kehvemini hakkama, ei suuda kaitsta ennast piisavalt ning ei ole riikidena edukad, seega kaasajooksmine ja tasakaalustamine on omavahel vastanduvad lähenemised. Tasakaalustamine on ellujäämisstrateegia, mille eesmärgiks on säilitada riigi autonoomsus oma välispoliitilistes otsustes, mida kasutatakse siis, kui rivaali või ohuallikast riigi jõud võrreldes ohustatud riigi jõuga on järjest kasvamas.

1. PRANTSUSMAA NING EESTI SUHETE TEKKIMINE JA NENDE TAASTAMINE

Prantsusmaa ja Eesti on geograafiliselt, majandusseisukohtade suhtes ja kaitse- ning julgeolekuvõimaluste poolest väga erinevad riigid.

Põhjapoolseim Balti riik Eesti:

- üldpindala 45 000 km² ;
- rahvaarv 1,3 miljonit;
- taastas oma sõltumatuse Nõukogude Liidust 1991. aastal;
- euroala (€) liige alates 2011. aastast;
- Schengeni ala liige alates 2007. Aastast;
- Euroopa Liiduga ühinemise aasta 2004 (Euroopa Liit 2012);
- ÜRO 193 liikmesriigist on Eesti Vabariigil mingit laadi diplomaatiline esindus (saatkond, peakonsulaad või aukonsul) 82`s - kokku 46 välisesindust ja 190 aukonsulit (Laugen 2013).

Suurriik Prantsusmaa oli 1952. aastal. üks Euroopa Liidu asutajaliikmetest:

- üldpindala 550 000 km²;
- rahvaarv 64,3 miljonit;
- euroala (€) liige alates 1999. aastast;
- Schengeni ala liige alates 1985. aastast;
- Prantsusmaa kuulub NATO`sse ja on üks ÜRO Julgeolekunõukogu alalistest liikmetest;
- vabariigi presidendil on täita oluline poliitiline roll (Ibid).
- Prantsusmaal on väga lai diplomaatiline võrgustik kogu maailmas ja kõigil viiel kontinendil - 180 saatkonda ja 98 konsulaati (Prantsusmaa diplomaatia maailmas ja Eestis 2013). Prantsusmaa diplomaatiline võrgustik on suuruselt teine pärast USA`d.

Eesti välispoliitika algust ei ole võimalik üheselt määratleda. Tänapäevase rahvusvahelise õiguse seisukohalt saavad diplomaatilisi suhteid pidada ainult iseseisvad riigid

kui rahvusvahelise õiguse subjektid. Eesti kuulutas välja oma iseseisvuse 24. veebruaril 1918. aastal. Esimeseks välisministriks nimetati Jaan Poska, kes juhtis Eesti välispoliitikat kahel järgmisel aastal.

Eesti ja Prantsusmaa diplomaatiliste suhete loomine algas juba alates alates 1920.aastate algusest. 15. juunil 1920 kiitis Asutav Kogu heaks Eesti Vabariigi esimese põhiseaduse, mille väljatöötamisel võeti eeskujuna Weimari Vabariigi, Šveitsi, Prantsusmaa ja USA põhiseadustest». (Eesti Vabariik enne teist maailmasõda milline ta oli 2000). Alustada võiks sellest, et Eesti soovis ühineda Rahvasteliiduga. Eesti taotlust liitumiseks Rahvasteliiduga arutati organisatsiooni esimesel täiskogul, mis algas 15. novembril 1920 Genfis.

Uute liikmesriikide vastuvõtmise küsimust arutas täiskogu viies komisjon, millel oli omakorda kolm alamkomisjoni. Eesti, Läti, Leedu, Luksemburgi ja Soome liitumisavaldusi menetles esimene alamkomisjon. Baltimaade liitumisele seisid kõige tugevamalt vastu Prantsusmaa, Suurbritannia, Skandinaaviamaad (Norra, Rootsi, Taani), Jugoslaavia ja Tšehhoslovakkia.» (Made 1999). Prantsusmaa tunnustas Eesti Vabariigi iseseisvust 26.01.1921. (Eesti Suursaatkond Pariisis 2015). Seejärel võeti Eesti Rahvasteliidu liikmeks juba samal aastal.

Prantsusmaa seisukoht Eesti okupeerimise kohta oli põhimõtteliselt seesugune, et Prantsusmaa ei tunnustanud kunagi Eesti annekteerimist Nõukogude Liitu. Prantsusmaa on seda korranud, et mitte nii-öelda väga ühemõtteliselt selgelt välja toonud vaid pigem nagu kahepoolsetel kohtumistel Nõukogude juhtkonnaga või siis ka Prantsusmaa otse küsitud, siis on Prantsusmaa vastanud, et ta ei tunnista Balti riikide kuulumist Nõukogude Liitu, Balti riikide okupeerimist ja 1951 Saksamaa tühistas kõik Hitleri ja Nõukogude riikide vahelised lepingud. (Nutt 2015, vt. Lisa 2).

Eesti ja Prantsusmaa vahel toimib korrapärane ja usalduslik poliitiline dialoog, mille tunnusjooneks on riigipeade omavahelised head suhted. “1997 aastal näitasid Rahvusassamblee saadikute grupi, Senati välis- ja kaitsekomisjoni delegatsiooni ja Prantsusmaa asekaitseministri visiitid Eestisse ühelt poolt ning majandusminister Leimanni (Jaak Leimann oli ministriks 1990-1992 ja 1996 -1997), välis-, kaitse- ja siseministriteeriumide ja Eurointegratsiooni büroo esindajate ning Tallinna linnapea töökohtumised prantsuse kolleegidega teiselt poolt, et Prantsusmaa toetus Eesti eurointegratsiooni püüdlustele on jõudnud dossier technique'i tasemele.” (Eesti Välisministeerium 2012).

Mart Nuti sõnul Prantsusmaa on alati seda deklareerinud, et ei ole tunnustanud Eesti kuulumist Nõukogude Liidu koosseisu ja 1991. aastal Prantsusmaa mitte ei taastunnustanud Eestit, nii nagu seda tegi näiteks Soome. Need riigid, kes ei tunnustanud Nõukogude okupatsiooni, üksnes taastasid diplomaatilised suhted. (Nutt 2015, vt. Lisa 2).

1.2. Suhete taastamine Eesti ja Prantsusmaa vahel

Aastatel 1988 – 1991 oli suhete taastamises ikkagi eelperiood, Eesti funktsioneeris riigina alates augustist 1991 Eesti välispoliitika liigitanud taasiseseisvumise perioodil kolme perioodi: kevade – 1988-2004 ehk Lennart Meri asumisest välisministriks (Lennart Meri oli välisminister aastatel 1990 -1992) kuni Eesti liitumiseni Euroopa Liidu ja NATOga; suvi – 2004-2010 ehk Eesti liitumiseni majanduskoostöö organisatsiooni OECD ja eurotsooniga ning argipäev alates 2011 jaanuar. (Acta Politica Estica 2013).

Teiste sõnadega võib öelda, et see oli selline aeg tõestamiseks, et meie riik saaks pärast Nõukogude Liidu langetamist iseseisvalt taastada oma kunagise osaluse Euroopas ja seda näidata kõigile teistele Euroopa riikidele, eriti Prantsusmaale.

Eesti taastas oma suhteid riikidega, kellega olid suhted sisse seatud enne sõda. Eestil olid Prantsusmaaga diplomaatilised suhted ka enne sõda ja seetõttu oli loomulik, et suhted taastatati ka Prantsusmaaga ning taastati ka kõigi teiste riikidega.

Sellega seonduvalt oli Eesti läbimas liitumisläbirääkimispunktide sulgemist väga kiires tempos ja tollal loodeti liitumiseks valmis olla 1. jaanuariks 2003 ning lõpetada liitumisläbirääkimised seega juba 2001 sügisel, kuigi realselt võtsid need pisut kauem aega. Kuna ajal, mil Eesti pidas Euroopa Liiduga liitumisläbirääkimisi, olid eesistujamaadeks Euroopa Liidus Portugal ja Prantsusmaa ning otsustavamate läbirääkimispunktideni jõuti ajal, mil eesistumise kohustusi juhtis Prantsusmaa, siis sellel ajal keskenduti ka esmakordselt strategiadokumendis läbirääkimiste teemale erilise põhjalikkusega, kus kava nägi ette täpset ajakava läbirääkimiste kiirendamiseks. (Eesti Välisministeerium 2000:62-64).

Kõige rohkem kaldus motivatsioon ja tahe Euroopa suunas, mida soovis realiseerida ka Lennart Meri. Tema pani paika väga kõrged ootused, soovides näha Eestit esmalt juba Euroopa Liidu liikmesriigina 2000. aastal, kuid reaalseks sai see siiski 4 aastat hiljem. Selleks oli tarvis täita mitmeid nõudeid ja arendada väga tugevat diplomaatilist lobitööd Brüsseliga, et tõestada enda sobivust Euroopa Liitu. (Ibid.)

Prantsusmaa kordas oma tunnustamist 25.08.1991 Eesti Vabariigi taasiseseisvumise puhul. Diplomaatilised suhted taaskehtestati 30.08.1991. «Lennart Meri presidendi ajal 1992-2011 leidis aset neli ametlikku välisvisiiti Prantsusmaale: 26.01.1992, 12-16.02.1997, 22.03.-24.03.1999 ning 27.08.-3.09.2001 aastatel». (Eesti President 1999).

Oma visiidil 1997. aastal Prantsusmaale hr Lennart Meri ütles, et Prantsusmaa on Eesti loomulik liitlane. Möödunud 17 aastat olid esimesed suured sammud Eesti-Prantsusmaa koostöös. Kohtumisel meie president kinnitas, et viisavabaduse kehtestamine Eesti ja Prantsusmaa vahel võetakse lahendamisele kõige lähemal ajal. Eesti ja Prantsusmaa vahel valitseb paljudes küsimustes suur vastastikuse mõistmine ning usaldus, ja Prantsusmaa president toetab Eesti liitumist Euroopa Liiduga. Me ühinesime 1. mail 2004. aastal. Nüüd me oleme 11 aastat Euroopa Liidus ja NATO's. Prantsusmaa president Jacques Chirac tegi ettepaneku sõlmida harta NATO ja Balti riikide ning võibolla ka Soome ja Rootsi vahel. (Paet 1999).

President Meril oli Prantsusmaal olulisi kohtumisi ka Prantsuse äriühingute esindajatega. «See intensiivsus, millega Prantsuse majandus- ja tööstusringkonnad Eesti poole pöördusid, kõneleb sellest, et nad teadsid Eesti edusamme, kuigi nad ei ole saanud oma järelepärimistele alati adekvaatseid vastuseid,» ütles Lennart Meri.» (Postimees 1999).

President Meri esitas Prantsuse Vabariigi presidendile kutse tulla visiidile Eestisse, mille president Chirac ka vastu võttis. 1998. aastal president Lennart Meri sai tiitli Aasta Eurooplane 1998 just Prantsuse ajalehelt *La Vie*. See tiitel antakse eurooplasele, kelle tegevus, looming ja isiksus väljendab kõige eredamalt euroopalikku identiteeti ja tahet. (Eesti Välisministeerium 2012).

Kalev Stoicescu rõhutab, et kõigepealt tahaksin öelda, et Eesti ja Prantsusmaa suhted ei ole kunagi varem nii head olnud, nii sügavad, nii laiaulatuslikud, nii asjalikud. Murde hetk, ütleme selles positiivses arengusuunas toimus siis, kui Eesti lõpuks liitus Euroopa Liiduga ning sai ka NATO liikmeks, alates 2004. aastast. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3).

Ja siis teiselt poolt ka vaadates, Eesti ei ole olnud Prantsusmaale ka nagu Prantsusmaa geopoliitilises huvis päris. Prantsusmaa on rohkem olnud huvitatud, kas oma naabruses, või suunanud oma tähelepanu rohkem Vahemere basseini või siis isegi Euroopast välja, aga mitte Läänemere piirkonda. Et need on põhjused, miks meie nagu Eesti ja Prantsusmaa suhted ei ole tihedad, aga nad on liitsuhted.

Loomulikult suhtlesid Prantsusmaa ja Eesti ka varem, aga need suhted ei ole kaugeltki mitte nii intensiivsemad ja kasulikud kui praegu. Ütleme niimoodi, et Prantsusmaa ja Eesti ei olnud teineteist avastanud. Muidugi on suhted väga mitmes plaanis ka majanduslikud, poliitilised, kultuurilised ja muudes valdkondades.

Kahe riigi vahel toimub korrapärane ja usalduslik dialoog. “13. veebruaril 2007 avas välisminister Urmas Paet Prantsuse Vabariigi Euroopa asjade ministri Catherine Colonna osavõtul Eesti uue suursaatkonnahoone Pariisis aadressil 17, rue de la Baume, Paris 75008. Eestil on Prantsusmaal 6 aukonsulit: hr. Serge Arnould Lyon’is, pr. Hélène Berdoy-Mayer Toulouse’is, pr. Laurence Charbonnier Nancy’s, pr. Nathalie Vidal Lille’is, hr. Christian de Barillon Bordeaux’s ja hr. Christian Guellerin Nantesis.” (Eesti Välisministeerium 2013).

Suhete soojenemine on olnud tuntav alates 2007. aastast, kui valiti Prantsusmaa presidendiks Nicolas Sarkozy, ja et Prantsusmaa otsustas NATO-sse tagasi tulla. Korrapealt muutus Prantsusmaa Eesti jaoks väga atraktiivseks koostööpartneriks sellel pinnal. Eesti on alati olnud huvitatud, kui aljansi liige ja Euroopa Liidu liige, tegema võimalikult niisugust asjalikult ja nähtavalt käega katsutavat ja poliitilist, olulist koostööd suurte liitlastega. Suurte liitlaste seas on USA, Suurbritannia, Saksamaa aga muidugi ka Prantsusmaa.

Riigikogu on loonud Eesti-Prantsusmaa parlamendirühma, kuhu kuulub 11 Riigikogu liiget, mille esimeheks on Andres Herkel. Prantsuse Rahvussambale Eesti-Prantsuse sõprusgruppi juhib Jean-Claude Perez ja Senati Prantsuse-Balti sõprusgruppi Jean Desessard. Eesti osaleb Montreux tippkohtumisel.

2011. aastal toimus tippkohtumine Pariisis, kus kohtusid meie Eesti Vabariigi toonane peaminister Andrus Ansip ja tema Prantsusmaa ametivend, toonane peaminister François Fillon. Antud kohtumisel olid läbirääkimised erinevates valdkondades kahe riigi vahel. Peaministrid rääkisid kahe riigi koostööst majanduse-, kultuuri- ja kaitsevaldkonnas. Nad tõdesid, et suhted arenevad väga intensiivselt ja positiivses suunas.

Kalev Stoicescu arvates, et võibolla on vahest selliseks poliitiliseks probleemiks on kohati, kuigi üldine läbisaamine on suurepärane. On olnud suhtumine, Venemaal ühest küljest ja USAs teisest küljest, kus on Tallinn ja Pariis üsnagi erinevad. Kalev Stoicescu sõnul, me ei saa öelda ka, et Prantsusmaal oleksid kõik tegelased, sealhulgas olulised poliitikud ja arvamuse kujundajad, kõik vene ülisõbralikult, mis puudutab Putini režiimi ja tema poliitikat. Seal on ka arvamusi seinast-seina, aga tihti on seal võetud jälitult seisukohti riigis väga meil

mööda ei ole, sellest ei ole arusaadud, et erinevad ajalood, erinevad arusaamised, erinevad ohud, ohutajudja kõik see muu. Selle pinnal on olnud küsimusi. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3).

Mart Nutt meelest, esiteks, me oleme geograafiliselt küllaltki kaugel. Teiseks, Mart Nutti arvates, meil on selles mõttes nagu keeleline barjäär olnud, et Eestis ei ole prantsuse keel olnud suhtlemiskeeleks nagu peaaegu kunagi, mis eristab meid näiteks Lõuna–Euroopa maades, et nendes maades, kus on prantsuse keel laialt kasutusel *lingua franca*’na. (Nutt 2015, vt. Lisa 2).

Suhted kahe riigi vahel kaasnevad alati mitmesuguste ametlike kui ka mitteametlike visiitidega. Kui vaadata nende visiitide loetelu, siis on näha, et kahe riigi vahelised suhted arenevad väga mastaabselt ja see on väga hea. Töövisiidid Eesti ja Prantsusmaa vahel on saanud traditsiooniks. Mõned viisidid on seotud erinevate koostöölepingute allkirjastamise ja tähtsate küsimuste arutamisega. Kahepoolsete suhete kronoloogia on toodud Lisas 1.

Kalev Stoicescu arvates, et mitte keegi ei välis-, kaitseministeerimis, valitsuses ei mõelnud tõsiselt, et Prantsusmaa võiks kaitsealast ja julgeolekualast koostööd sügavalt teha. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3). Me võime hinnata suhteid väga positiivselt antud etapil, midagi palju-palju enama me ei saa võibolla teha koos prantslastega. Koostöö süvendamise potentsiaali on nii energeetika, e-teenuste kui transpordi sektoris.

1.3. Prantsusmaa ja Eesti vahelised tähtsamad kahepoolsed lepingud

Riigid sõlmivad omavahel erinevaid koostöölepinguid selleks, et aidata üksteisel vastastikku lahendada mitmesuguseid probleeme. Koostöölepingutes on ettenähtud meetmed, mis peaksid tagama vastastikkuste teenuste osutamise, informatsiooni vahetuse, ühise osalemise projektides erinevates valdkondades ja muud liiki ühistegevustes, näiteks julgeolekupoliitika, kultuuri, hariduse ja majanduse alal.

Kahepoolsed lepingud on nii-öelda tagatis selleks, et kui tekib mingisugune küsimus konkreetsetes üksikasjades, siis on see lepinguliste kohuste määratlemise teel lahendatav. Tänu sellele püsivad suhted riikide vahel head.

Eesti ja Prantsusmaa vahel sõlmitud tähtsamad lepingud (kokku on kümme) on järgmised:

- Teineteisemõistmise, sõpruse ja koostöö leping (jõustus 27.04.95);
- Investeeringute soodustamise ja kaitse leping (jõustus 25.09.95);
- Viisakohustustest loobumise kokkulepe (jõustus 01.03.99);
- Isikute tagasivõtmise kokkulepe (jõustus 15.04.99);
- Tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ja maksudest hoidumise tõkestamise leping (jõustus 01.05.01);
- Kultuuriinstituutide staatuse ja tegevuse kokkulepe (jõustus 01.04.05);
- Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse vaheline noorte spetsialistide vahetamise kokkulepe (alla kirjutatud 31.03.2006);
- Eesti Vabariigi ja Prantsuse Vabariigi viisaküsimustes esindamise kokkulepe (jõustus 01.09.2009);
- Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI) vaheline koostööleping (jõustus 9. nov. 2010);
- Kahepoolne kaitsekoostöö leping (jõustus 01.01.2012); (vt. Lisa 4).

(Eesti Suursaatkond Pariisis 2015).

1.3.1. Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe

Eesti ja Prantsusmaa kaitse- ja julgeolekualased suhted arenevad väga kiiresti ning mõlemad riigid on sellest ka huvitatud. Võib julgelt öelda, et kahe riigi vahelised suhted ei ole kunagi varem nii head suhted olnud, nii sügavad, nii laiaulatuslikud, nii asjalikud kui nad on tänapäeval (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3). Selle tõenduseks on meie koostöö erinevates valdkondades. Riikide julgeoleku tagamine on rahvusvahelise koostöö peamine eesmärk ja selle tegevuse kõige olulisemaid tulemusi.

Septembris, 2011. aastal, toimus Pariisis tähtis sündmus. Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse poolt allkirjastati valitsustevahelise kokkulepe kaitsekoostöö valdkonnas. Uus kaitsekoostöö leping vahetab välja senise lepingu, mis kehtis alates 1994. aastast.

Selline leping näitab poolte poliitiliselt head tahet, soovi teha koostööd ning on samas selgitav ning toob konkreetselt välja osapoolte kohustused ja õigused. Samas sisaldab olulisi koostöö põhimõtteid nii üldiselt kui konkreetsete valdkondade kaupa eraldi.

„Eesti ja Prantsuse relvajõud teevad juba täna väga tihedat koostööd Balti riikide õhuturbemissioonil ning turvavad üheskoos mereliiklust Somaalia rannikul piraatide eest. Seetõttu on mõistlik astuda samm edasi ning viia valitsustevahelise koostööleppes kahe riigi vaheline kaitsekoostöö uuele tasemele,“ ütles Mar Laar sellel ajal, kui oli Eesti Vabariigi kaitseminister. (Kaitseministeerium 2011). Uuendatud kaitsekokkulepe paneb paika kahe riigi vahelise kaitsekoostöö peamised eesmärgid, näiteks kaitseväelaste õppimise võimalused ja küberkaitse koostöö. Terve kaitsekoostöö lepingu teksti sisuga on võimalik tutvuda lisa 4.

Peale üldiste raamlepingute ja tiheda koostöö NATO's ja Euroopa Liidu julgeoleku ja kaitsepoliitika vallas on Eesti ja Prantsusmaa sõlminud valitsustevahelise kaitsealase koostöölepingu (enne nimetatud lepingut oli sõlmitud kaitseministeeriumite vaheline koostööleping), mis allkirjastati kaitseminister Mart Laari 2011. a. septembris toimunud visiidi käigus. „Prantsusmaa on osalenud neljal korral NATO poolt korraldatavas Balti riikide õhuturbes, olles üks olulisemaid nimetatud missiooni toetajaid. Viimased teostasid õhuturvet mai-august 2013.“ (Eesti Suursaatkond Pariisis 2015).

Eesti ja Prantsusmaa vahelise kaitsealase koostöö lepingu raames saavad õpet ka Balti Kaitsekolledži tudengid. 1999. aastal asutatud Tartus paiknev Balti Kaitsekolledž (BALTDEFCOL) on Balti riikide ühine sõjalise kõrghariduse kolmanda astme staabikolledž

vanemstaabiohvitseride koolitamiseks. Praeguseks on Balti Kaitsekolledžist saanud ainulaadne õppeasutus terves NATO`s. (Baltic Defence College 2015).

Balti Kaitsekolledžis õpivad Eesti, Prantsusmaa ja paljude teiste Euroopa Liidu riikide kursandid. Õppeasutus valmistab professionaalseid sõjaväelasi, kes osalevad erinevates sõjalistes missioonides või teenivad NATO riikide sõjaväes.

Kalev Stoicescu kommenteerib, et olulised ei ole mitte ainult riikidevahelised raamkokkulepped, vaid ka iga-aastased reaalsed kohtumised. Kalev Stoicescu sõnul toimuvad igal talvel Eesti ja Prantsusmaa vahel tööplaanil läbivaatamise kohtumised ning kaitsepoliitika teemalised seminarid. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3).

NATO raames osaleb Prantsusmaa igal juhul Balti riikide kaitstes, aga lisaleping annab täiendava kindluse ja lisakaitse.

1.3.2. Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti vaheline koostööleping

Arvutiseerimine on Eestis kõrge tasemel. Meie riigil on üks juhtivamaid kohti Euroopas infotehnoloogia arengus. Praeguseks on Interneti kasutajate arv Eestis kiiresti kasvanud, me ei kujuta ette oma elu ilma arvuti ja internetita. Igas peres on olemas arvutid, nutiseadmed ja interneti ühendus. Eestis saab erinevaid igapäevaseid tegevusi internetis teha, seda kiiresti ja usaldusväärselt. Infotehnoloogia areng Eestis on viimastel aastatel oluliselt suurenenud. Seetõttu on vaja rohkem tähelepanu pöörata küberkaitse ja infosüsteemide turbele ja turbe alasele koostööle.

Eesti ja Prantsusmaa on Internetivabaduse koalitsiooni liikmesriigid. Nad teevad koostööd infotehnoloogia valdkonnas, sealhulgas e-teenuste arendamises ja küberjulgeoleku valdkonnas.

Prantsusmaal on sarnaselt Eestiga palju kogemusi küberkaitse valdkonnas. Seetõttu on sõlmitud kahe riigi vaheline koostööleping nimega “Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse (RIA) ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI), mis jõustus alates 9. nov. 2010.a.”. (Prantsusmaa Eestis 2010). Lepingu eesmärk on veenduda koostöö olulisuses kriisiolukordade lahendamisel ja nende ennetamisel. Kübervaldkond on spetsiifilisem valdkond ja lepinguga täpsustatakse kõik olulised kohustused ja vastutusalad, mis puudutab kaitsealast koostööd.

Kuna Prantsusmaa ja Eesti on silmitsi samade ohtude ja kriisidega, siis korrastab käesolev leping mõlema riigi vastavate küberkaitseorganite vahelist teabe- ja kogemustevahetust. ANSSI'l on küberkaitsevaldkonnas pikaajaline kogemus ja meil on väga hea meel, et saame ühistel teemadel koostööd arendada. (Prantsusmaa Eestis 2010).

Selline koostöö on siiani väga hea olnud. Igal aastal külastavad valdkonna ametnikud teineteist, läbi viiakse palju väiksemaid üritusi, suuremaid konverentse ja õppusi. Kõik need ettevõtmised annavad veelkord kinnitust kõrge taseme usaldust Prantsusmaa poolt.

Küberkaitse valdkonnas olid Eesti ja Prantsusmaa mõnes mõttes isegi konkurendid. Eesti tahtis kogu küberkaitse tuua Eestisse ja Prantsusmaa soovis sedasama. Aga kuidas teha valik?

Mart Nuti sõnul, oli Prantsusmaa eeliseks suurem potentsiaal ja fakt et tegu on Euroopa mõistes suurriigiga. Mart Nutt rõhutab, et Eesti eelistamise puhul osutus määravaks asjaolu, et siin ei olnud, erinevalt Prantsusmaast veel ühtegi Euroopa Liidu ega NATO struktuuriüksust (Nutt 2015, vt. Lisa 2).

2009. aastal loodi Prantsusmaal spetsiifiliselt küberkaitse eest vastutav organisatsioon – riiklik infosüsteemide kaitse amet. ANSSI tegutseb riigikaitse ja rahvusliku julgeoleku peasekretariaadina. Viimane omakorda on Prantsuse peaministri tööorgan riigikaitset ja julgeolekut puudutavates küsimustes. 2013. aastal vastu võetud värske Prantsuse valge raamat – seaduse jõudu mitte omav valitsuse strategiadokument, mis käsitleb julgeolekut ja riigikaitset – loetles terve rea kübervaldkonnaga seotud julgeolekuohte. (Pernik 2013).

1.4. Kultuuri- ja haridussuhted kahe riigi vahel

Haridusalane koostöö algas kahe riigi vahel juba enam kui 90 aastat tagasi ja Tallinna Prantsuse Lütseum on selle koostöö väga hea näide. Peale Eesti Vabariigi iseseisvuse tunnustamisest Prantsusmaa poolt tuli idee asutada Eestis prantsuse keelt õpetav kool. “Selline sündmus toimus 29. juunil 1921. aastal Eesti Vabariigi välisministeeriumis.” (Tallinna Prantsuse Lütseum 2011).

Nõukogude aja alguses 1940. aastal suletud Tallinna Prantsuse Lütseumi taastamine toimus tänu selle kooli lõpetanud vilistlastele. See ei olnud üldse lihtne ettevõtmine ega toimunud sugugi enesestmõistetavalt. 1988. a. taastati Lennart Meri algatusel (kes ei olnud tol ajal ei president ega isegi mitte välisminister, vaid Kirjanike Liidu välissekretär). 1991. aasta

aprillis otsustati *Alliance Française* 'i koosolekul taastada 1935. aastal asutatud Tallinna Prantsuse Lütseumi Toetajate Ühing (TPLTÜ), et taotleda Tallinna Prantsuse Lütseumi taasavamist. Tallinna Prantsuse Lütseum taasavati aastal 1992. (Tallinna Prantsuse Lütseum 2011).

Vastavalt Prantsuse Vabariigi valitsuse otsusele eraldab Prantsusmaa Välisministeerium stipendiume Eesti üliõpilastele, kes soovivad osaliselt või täies mahus jätkata õpinguid Prantsusmaa riiklike kõrgharidusasutuste juures. Meie tudengid väga tihti kasutavad tudengivahetusprogrammi “Erasmus+” ning sõidavad Prantsusmaale, et tutvuda kultuuritavadega. Eesti tudengid õpivad prantsuse keelt ja jagavad oma kogemusi, aga tudengid Prantsusmaalt valivad tihti Eesti tehnoloogilisi ülikoole, näiteks Tallinna Tehnikaülikooli jms. Kui me vaatame kõiki neid tegevusi, siis võib 100% öelda, et kahe riigi kultuuri- ja haridussuhted on samuti aktiivsed kui teised suhted.

Prantsuse Instituut (ka Prantsuse Kultuurikeskus) on aastal 1992 Tallinnas loodud keskus, mille eesmärk on Eesti ja Prantsusmaa vahelise kultuuri- ja keelealase koostöö edendamine. Prantsuse insituut pakub kõikidele mitmekesist valikut prantsuse keele kursusi. (Tallinna Prantsuse Lütseum 2011). Prantsusmaa tehnilist ja haldusalast asjatundlikkust on laialdaselt tunnustanud meie Eesti partnerid. Partnerlus teaduslikes uuringutes on loodud Eesti ja Prantsusmaa ülikoolidega, Programm Dijon campus. Hubert CURIEN Partnership (*GF Parrot* programm) on loodud, et toetada ühiseid uurimisprojekte, eriti bioloogias, tervishoius ja meditsiinis.

1.5. Eesti ja Prantsusmaa majandussuhted

Eesti ja Prantsusmaa majandus- ja kaubandussuhted peavad toimima sama hästi kui kui kahe riigi poliitilised ja kultuurilised suhted. Olulisemate majanduskokkulepetega on loodud kõik eeldused Eesti ja Prantsusmaa vaheliseks koostööks ning on sõlmitud kõik peamised majanduslepingud.

Kaubavahetust reguleerib Eesti ja Euroopa Liidu vabakaubandusleping. Samuti on sõlmitud investeeringute vastastikuse kaitse leping ja topeltmaksustamise vältimise lepingud. Eesti ja Prantsusmaa kaubandus-majanduslik lävimine jäi 1999. aastal poliitilisele ja kultuurialasele suhtlemisele alla. Ettevõtte tulumaksu reformi käivitamine suurendas prantsuse investorite huvi Eesti vastu. Läänud aastal aktiveerusid kontaktid puidu-, tekstiili-,

ja masinatööstuses, Pariisis toimus esimene Eesti mööblitootjate tootetutvustus, Eestit külastanud Prantsuse turistide arv kahekordistus. (Eesti Välisministeerium 2012). See asjaolu andis suurepärase võimaluse Eesti ja Prantsusmaa ärimeestel teha omavahelist koostööd majandusvaldkonnas.

Prantsuse ettevõtjad huvituvad Eestist peamiselt tänu siinsele soodsale investeerimiskliimale ja alustatava ettevõttega seotud lihtsast asjaajamistest, valdkondadest tuntakse enim huvi puitmajade, puidugraanulite, metallkonstruktsioonide, mööbli ja teenustest autohoolduse vastu. Peamiseks takistuseks koostöö sujumisel saab tihtilugu keeleprobleem – prantsuse ettevõtjad ei suhtle eriti inglise keeles. (Eesti Suursaatkond Pariisis 2015).

Investeeringud Eesti majandusse on suuremad. Eesti Panga andmetel oli Prantsusmaa 30.09.2014 seisuga Eesti välisinvestorite pingereas 16.kohal (173,2 mln eurot, osatähtsus 1,1 %). Investeeringud on peamiselt töötlevasse tööstusesse, kinnisvarasse, kutse- ja teadusalasesse tegevusse, hulgi- ja jaekaubandusse ning info- ja sidetehnoloogia sektorisse. Eesti otseinvesteeringud Prantsusmaale moodustasid 30.09.2014 seisuga 26,9 mln eurot moodustades 0,5% Eesti koguinvesteeringutest välisriikides, olles riikide pingereas 19.kohal. Investeeringud on hulgi- ja jaekaubandusse, kinnisvarasse, töötlevasse tööstusesse, info ja side sektorisse, finants- ja kindlustustegevusse ning kutse- ja teadusalasesse tegevusse. (Ibid.)

Eesti-Prantsuse kaubavahetus aastatel 2007-2013 (mln eurot):

Aasta	Eksport	Import
2007	108,1	230,9
2008	115	220,6
2009	149,5	186,8
2010	214,7	164,4
2011	315,5	210,1
2012	168,4	255,8
2013	198,0	276,9

Tabel 1 Kõik majandusandmed pärinevad Statistikaametist (<http://www.stat.ee>)

Kui me vaatame majandusstatistika andmeid võrdlevalt pikema perioodi jooksul alates 1995 kuni 2013 aastani, võib täheldada, et majandustegevus kahe riigi vahel on arenenud väga

kiiresti ja üsna positiivses suunas. (vt. Lisa 7, Joonis 3 ja Joonis 4). Riigi tasandil saab infot selle kohta, mis riikidesse on Eestist kaupa eksporditud ja mis riikidest on kaupa Eestisse imporditud, samuti ülevaate riikide osatähtsusest Eesti koguekspordis ja -impordis. Kaupade väärtust arvestatakse jooksevhindades, mis ei sisalda teenuseid ja transiiti.

Eksport – Eestis toodetud kaupade väljavedu, välismaalt sisse toodud kaupade väljavedu (re-eksport), töötlemiseks (allhankeks) tulnud kaupade väljavedu. Import – kaupade sissevedu Eestisse sisetarbimiseks ja välismaale edasimüügiks, ajutine sissevedu töötlemise eesmärgil (taasväljaveo kohustusega). (Statistikaamet 2013).

2. EESTI VÄLISPOOLITIKA

Eesti välispoliitika sai alguse juba enne taasiseseisvumist, kuid ametlikku algust tuleks käsitleda loomulikult alates riigi taasiseseisvumisest. Tollest hetkest tänapäevani on Eesti välispoliitika palju muutunud ja hõlmab mitmeid küsimusi ning on seotud paljude teiste valdkondadega. Eesti välispoliitika arengut on mõjutanud rasked otsused 1990ndate alguses, seejärel otsuste tagajärgedega tegelemine ja otsuste elluviimine ning lõpuks, 20 aastat hiljem, nende otsuste tulemused. Praegusel ajal ei ole enam otseselt vajadust suuri otsuseid teha, kuid see-eest on suhtlus teiste riikidega mitmekesisem ning kaetakse oluliselt rohkem valdkondi. (Estonica 2012).

Euroopa Liiduga liitumine on aidanud kaasa Eesti julgeoleku kindlustamisele, samas on EL'i roll rahvusvaheliste julgeolekuohtudega võitlemisel kasvanud ja tegevus märkimisväärselt tõhustunud. EL'i globaalse ja regionaalse julgeoleku tagamise peamiseks instrumendiks on Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP; ingl. k *European Security and Defense Policy* - ESDP), mis on EL ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP; ingl. k *Common Foreign and Security Policy* - CFSP) olulisemaid ja nähtavamaid komponente. ÜVJP/EJKP eesmärgiks on julgeoleku tugevdamine, rahu säilitamine, rahvusvahelise koostöö arendamine ja demokraatia edendamine. (Eesti Valisministeerium 2002).

EL tegutseb ÜVJP/EJKP raames ühtse blokina, kus iga liikmesriik osaleb võrdväärselt valitsustevahelise koostöö alusel. Eesti valitsuse poolt kinnitatud Euroopa Liidu poliitika (aastateks 2007-2011) kohaselt on Eesti huvides tugev, ühtne ja rahvusvaheliselt mõjukas Euroopa. Eesti eesmärgiks on aidata kaasa turvalisuse ja heaolu kasvule Euroopa Liidu lähinaabruses ja kogu maailmas, toetada inimõiguste ja demokraatia levikut ning aidata kaasa massihävitusrelvade leviku tõkestamisele ja terrorismi vastu võitlemisele. Selleks peab Euroopa Liidul olema piisavalt võimekust kriiside ärahoidmiseks ja lahendamiseks. (Ibid.,)

Eesti on seadnud eesmärgiks aidata vastavalt oma võimalustele aktiivselt kaasa demokraatlike väärtuste levikule ja majandusliku stabiilsuse loomisele ennekõike EL'i naabruses, sest peame seda parimaks rahu tagamise vahendiks. Eesti välispoliitika eesmärgid on järgmised: julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja ennustatavus.

Nende eesmärkide saavutamiseks vajalikud alameesmärgid on formuleeritud alljärgnevalt:

- rahvusvaheliste suhete ennustatavus ja stabiilne julgeolekuruum;
- julgeolekuruumi laiendamine, partnerlussuhete arendamine;
- tugev ja tegutsemisvõimeline NATO;
- tugev Euroopa Liit, sealhulgas tulemuslik EL ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ja Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP);
- regionaalne stabiilsus ja koostöö; ulatuslik kahepoolne koostöö;
- tugev liitlassuhe USA-ga;
- rahvusvaheliste kriiside ennetamine ning kriisireguleerimine, osalemine kriisilahendamisoperatsioonides;
- uute ohtude (terrorism, massihävitusrelvade levik, ohud küberruumist jne) tõkestamine.

(Eesti Välisministeerium 2015).

See tõendab, et Eesti välispoliitika laialdast haaret ja kaugelenägellikust, sest sätestatud on nii kõrgema klassi eesmärgid kui ka teed nende saavutamiseks.

Eesti riik on väike, seda nii pindalalt, rahvaarvult kui ka majandus ja võimekuselt. Olles Euroopa Liidu idapiiri osaks ning omades naabrit, kes on pindalalt maailma suurim riik ning kelle eelmine ajalooline režiim hoidis Eestit okupatsiooni all, on selge, et geograafiline asend määrab paljuski ära ka välised riskid, mis on enamjaolt seotud Eesti naabri - Venemaaga.

Nende riskide maandamiseks ei piisa ainult siseriiklikest ressursidest (ei kvaliteedi ega kvantiteedi osas), vaid vajalik on kaasata lisajõude, kes oleksid samuti huvitatud stabiilsusest antud piirkonnas. Teisisõnu, tuleb leida suurtoimijad rahvusvahelises süsteemis, kellega koostöös tagada stabiilsus ja kontroll jõudude vahekorra üle meie piirkonnas, valides sobiva välispoliitilise strateegia, olgu selleks siis kas kaasajooksmine või tasakaalustamine.

NATO puhul saame suuresti võrdusmärgi tõmmata USAga, kes on selle liidu suurim finantseerija ja sisuliselt peamine eestvedav jõud. Kaitsepoliitilistes ja sõjalistes küsimustes on USA Eestile arvatavasti üks kõige olulisematest partneritest. See kahepoolne kaitsekoostöö katab palju erinevaid valdkondi, ulatudes ühisest osalemisest operatsioonidel väljaõppe- ja hankeprojektideni, Eesti osaleb USA eestvõtmisel missioonil Iraagis ning USA-NATO egiidi all Afganistanis. Eesti on selgelt ennast USA „vankrile“ istutanud (*bandwagon*).

Põhjus, miks Eestile on vajalik tugeva transatlantilise sideme hoidmine – see tähendab koostööd USA ja NATOga -, seisneb asjaolus, et Euroopa Liidu poolt pakutud „pehme“ turvalisus (läbi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika ehk *Common Security and Defence Policy*) ei ole piisav. Valitseb pidev oht, et võimaliku konflikti korral Venemaaga jääb Euroopa Liidul vajaka nii sõjalistest vahenditest kui poliitilisest tahtest. Seega on Eesti prioriteediks USA huvi ja seotuse säilitamine Euroopas ning omapoolse liitlassuhte pidev kinnitamine USAle (Kasekamp 2013, 107).

Koostöös Euroopa Liiduga saab aga Eesti oma turvalisust tagada mitte ainult militaarkoostööna. Nimelt on nii Eestile kui teistele Balti riikidele äärmiselt oluline Euroopa Liidu jätkuv ida- ja kagusuunaline laienemine. Seda kinnitab ka Kasekamp öeldes, et Eesti on Euroopa Liiduga ühinemisest alates üks tulihingelisemaid laienemise toetajaid ning kaasaaitajaid, nähes selles ühte Euroopa Liidu julgeolekugarantiid (Ibid., 106).

Seega Eesti julgeoleku suurimad tagatised ehk alustalad oleksid järgnevad:

- USA jätkuv huvi Euroopa käekäigu vastu ehk tugev ja toimiv transatlantiline side;
- tugev ja funktsioneeriv NATO;
- Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika;
- Hästi väljaõpetatud ja motiveeritud kaitsevägi;

Siia juurde võiks veel teoreetilise võimalusena nimetada tasakaalustavat koostööd Venemaaga, mis oli aktuaalne 90-ndate lõpul (nn positiivse hõlmamise poliitika), kuid on muutunud vähetõenäoliseks ja väheeffektiivseks variandiks praeguses olukorras, alates 2013. aasta lõpust. Kuid ka nimetatud neli põhilist tagatist olid selleks hetkeks küsitavaks muutunud. Prantsusmaa ei asenda USA-d, kuid ilmselgelt on ta hädavajalik partner balansseerimaks ohu vastu idast.

2.1. Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika

Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP; ingl k *Common Foreign and Security Policy* - CFSP) on välja kujunenud järk-järgult aastate jooksul, ajendatuna üha kasvavast vajadusest tegutseda maailmapoliitikas ühtse tervikuna. (Eesti Välisministeerium 2015).

ÜVJP sai alguse 1993. aastal Maastrichti lepinguga, mis lisas esmakordselt asutamislepingusse ühise välispoliitilise eesmärgi ja vahendid: EL'i väärtuste ja huvide kaitsmine, rahu säilitamine ja turvalisuse tugevdamine, rahvusvahelise koostöö edendamine ning õigusriigi printsiipide ja inimõiguste tagamine.

Samas olid EL'i liikmesriigid juba alates 1970ndatest püüdnud ühtlustada riikide seisukohti olulistest rahvusvahelistes küsimustes. Seda koostööraamistikku nimetati toona Euroopa poliitiliseks koostööks (EPC) ja see toimus traditsioonilise valitsustevahelise koostöö vormis.

Et parandada EL'i välispoliitika tulemuslikkust ja nähtavust loodi 1999. aasta Amsterdamis lepinguga ÜVJP'i juurde kõrge esindaja ametikoht, mida hakkas täitma EL'i nõukogu peasekretär. Järgnevad kümme aastat pidas seda ametit Javier Solana. 2009. – 2014. aastatel kõrge esindaja rolli Catherine Ashton kuid juba vastavalt Euroopa Liidu Lissaboni lepingule. Alates 1. novembrist 2014 on kõrgeks esindajaks endine Itaalia välisminister Federica Mogherini. (Eesti Välisministeerium 2015).

Autor on arvamusel, et Eesti välispoliitika peamised eesmärgid langevad kokku Prantsusmaa eesmärkidega, sest Eesti ja Prantsusmaa on liitlased, kelle Euroopa Liidu tasemel, konsensuse alusel loodud üldised eesmärgid kattuvad. Neid on heaks kiitnud loomulikult ka kõik ülejäänud Euroopa Liidu liikmed.

Prantsusmaa iseseisev julgeoleku- ja välispoliitika sai alguse, kui võimule tuli Charles de Gaulle. Charles De Gaulle põhimõtted prantsuse välispoliitika suhtes kehtivad ka tänapäeval. Tema poliitika juhtivaks ideeks on säilitada riigi sõltumatus, olles samal ajal solidaarne NATO`ga aga mitte , unustades enda huve. Prantsusmaa on Euroopa suurriik. Võib julgelt öelda, et Eesti ja Prantsusmaa suhted on viimasel aastal oluliselt tihenunud Osaliselt ka seetõttu, et kahel riigil on ühiseid huvisid Euroopa Liidus ja NATO`s.

Aga teisest küljest ka ilmselt Prantsusmaal saadakse aru, et kui Euroopa Liidu riigid ei panusta rohkem kaitse-eelarvesse, siis sellisel liidul ei ole reaalselt jõudu. ta NATO`le sellisel

juhul alternatiivi pakkuda ei saa. See on ka põhjuseks Prantsusmaa suhted NATO`ga alates Nicolas Sarkozy võimuletulekust alates on oluliselt muutunud. Nimelt liitus Prantsusmaa sõjalise organisatsiooniga siis uuesti

2.2. Euroopa Naabruspoliitika

Euroopa naabruspoliitika annab partnerriikidele võimaluse osaleda erinevates EL`is vastu võetud lepetes tihedama poliitilise, julgeolekualase, majandusliku ja kultuurilise koostöö kaudu. Majandusvaldkonnas pakub Euroopa naabruspoliitika naaberriikidele soodsamaid kaubandussuhteid, võimalust osaleda EL`i siseturul, eelkõige energeetika, transpordi ja telekommunikatsiooni valdkondadega seotud täiustatud taristuühendusi, EL`iga, suuremat rahalist ja tehnilist abi ja veel võimalust osaleda erinevates EL`i programmides.

Geograafiline hõlmatus

Ida-Euroopa	Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika
Armeenia	Alžeeria
Aserbaidžaan	Egiptus
Valgevene	Iisrael
Gruusia	Jordaania
Moldova	Liibanon
Ukraina	Liibüa
	Maroko
	Palestiina
	Süüria
	Tuneesia

Tabel 2 Euroopa naabruspoliitika partnerriigid, Euroopa naabruspoliitika (http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_et.htm)

Lisaks arengukoostööabile on naabruspoliitikas osalevatel partnerriikidel võimalus saada makromajanduslikku finantsabi, mis on finantsabi vorm, mida EL pakub

maksebilansikriisis riikidele. (Euroopa naabruspoliitika 2014). Euroopa naabruspoliitikat kohaldatakse mõnede EL'i vahetute maismaa- või merenaabrite suhtes.

Suhteid muude naaberriikidega käsitletakse erinevates lepingutes. Euroopa naabruspoliitikat täiendab majanduskoostöö poliitika (nt idapartnerlus, Euroopa – Vahemere piirkonna partnerlus ja Musta mere sünergia), andes sellele suurema poliitilise ja sotsiaalse mõõtme. 2009. aastal Euroopa Liidu naabruspoliitikast välja kasvanud Euroopa Liidu Idapartnerlus.

Euroopa Liidu liikmesriikidel ja nende Ida-Euroopa partneritel on ühine püüdlus tugevdada omavahelisi sidemeid. Initsiatiiv annab võimaluse nendele partnerriikidele majanduslikuks integratsiooniks EL'iga ning samuti saada tihedamaks poliitiliseks assotsiatsiooniks. Idapartnerlus rajaneb ühistele väärtustele – demokraatia ja õigusriik, inimõiguste ja –vabaduste austamine ning turumajandus. Idapartnerluse sihtriikideks Ida-Euroopas on Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene. Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika, Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, Palestiina, Süüria ja Tuneesia.

Eesti jaoks on idapartnerluse riigid prioriteetsed nii poliitiliselt, majanduslikult kui arengukoostöö sihtriikidena. (Eesti Idapartnerluse Keskus 2015).

Kalev Stoicescu arvates jaoks idapartnerlus on meie riigi palju olulisem kui näiteks Euroopa lõunariikidega, sest see on meie lähipiirkond ehk nõ “särk, mis on meie ihule lähemal”. Meie jaoks on sellisteks riikideks näiteks Ukraina ja Moldova. Eesti jaoks jäävad probleemid Euroopa lõunapiirkonnas ja kaugemaks, Lähiriikide muereda suudame paremini samastuda. (Stoicescu 2015, vt. Lisa).

Prantslastel on jällegi rohkem erihuve Vahemere basseiniäärse piirkonnaga. Eesti asub siin, kus ta asub ja Prantsusmaa seal, kus tema asub. Prantsusmaa jaoks on suuremad probleemid seotud Põhja-Aafrikaga, illegaalse migratsiooniga, terrorismiga. Paratamatult on see kõik tingitud geograafiast, ajaloost, kultuurist jms. Erihuvid on peamiselt julgeolekulised. Prantsusmaal on EL's tugev püüd edendada ühist kaitse- ja julgeolekupoliitikat.

Üheks heaks näiteks erihuvidest on Eesti ja Prantsusmaa suhted Türgi ja Armeeniaga. Siin on mõeldud Türgi-Armeenia konflikti, kus Prantsusmaa toetab Armeenia seisukohti, mis on saanud põhimõtteliselt takistuseks Türgi liitumisel Euroopa Liiduga. Meie jaoks, on Türgi oluline liitlane.

Käesoleva töö autor on arvamisel, et riikidel puudub tegelikult ühtne positsioon Türgi-Armeenia suhetes: iga riik tegutseb selles küsimuses iseseisvalt, nii et selles küsimuses ei ole võimalikki kujundada EL'i ühispositsiooni. Prantsusmaal on Türgi-Armeenia eriarvamustesse sekkumisel oma põhjused, mis Eesti puhul täiesti puuduvad.

Meie jaoks on see, et Armeenia on Venemaa hea sõber ja partner, ja sellepärast ei ole mitte midagi parata, sellest Armeenias oli näha, kuidas nad kohe lükkasid selle EL positsiooni tagasi ja nii see on nende otsus, nende valik ja kui nad niimoodi tahavad, siis olgu peale. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3). Eestil ei ole selles määravaid mõjutegureid, mis sunniksid Türgi ja Armeenia vahel valikut tegema. Eestis on olemas nii Aserbaidžaan kui Armeenia kogukonnad, kes omavahel suhtlevad ja saavad läbi vägagi normaalselt. Eestil on seega mõlema riigiga väga head suhted, lisaks ka Aserbaidžaaniga.

Suurem piduritõmbaja EL'i sisenemiseks on Türgi ise, kes kasutab NATO ja -EL'i vahelist koostööd Euroopa Liiduga liitumisläbirääkimistel vahendina. Vajadus suuremaks integreerituseks on aga ilmne, kui tahetakse vältida dubleerimist ja niigi nappide vahendite killustamist. (Stoicescu 2013).

Aga mis puudutab veel Türgi-Armeenia küsimust, siis on selleks loomulikult genotsiidiks nimetatud sündmustega 100 aastat tagasi. Prantsusmaal tuleb arvestada asjaoluga, et üle poolemiljoniline Armeenia kogukond on väga oluline poliitiline jõud ja neil on väga suur mõju. Kui Saksamaal on hästi paljutürklasi, siis Prantsusmaal on jällegi märkimisväärselt armeenlasi, mitte küll samas proportsioonis kui on türklasi Saksamaal, aga piisavalt, et omada olulist mõju poliitikale. Nende mõju on olnud suur ka Sarkozy valitsuse ajal. Prantsusmaa on tunnistanud genotsiidi just armeenia kogukonna mõjul ja see oli Türgi jaoks provokatiivne ja skandaalne samm.

Mart Nuti arvates on pakutud ka seda, et Eesti võiks Armeenia ja Türgi suhetes olla neutraalseks vahendajaks, kui need riigid oleksid huvitatud oma suhete arutamisest neutraalselt pinnal. Mart Nuti sõnul ei ole Eestil olnud selle teemaga kunagi mingit tülküsimust ei Türgi või Euroopa Liiduga. Pigem vastupidi, Eesti toetab nende kahe riigi: Armeenia ja Türgi vahelist lepitust. Seega on Eesti ja Prantsusmaa positsioonid Türgi-Armeenia suhtes erinevad, nii nagu ka Türgi riigi ja Armeenia riigi seisukohad. (Nutt 2015, vt. Lisa 2). Samas on selge, et erinevad lähenemised sellele küsimusele ei ole tekitanud mingied pingeid Eesti ja Prantsusmaa suhetes.

3. EESTI JULGEOLEKUPOLIITIKA

Eesti julgeolekupoliitikat reguleerib eelkõige dokument “Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused”, millest muu hulgas tulenevad Eesti suhted rahvusvaheliste organisatsioonidega, kaasa arvatud NATO`ga (Eesti NATO ühing). Dokument sisaldab julgeolekupoliitika eesmärgi, Eesti julgeolekukeskkonda ja globaalset julgeolekukeskkonda mõjutavaid tegureid. Julgeolekupoliitika tegevussuunad on välispoliitika, kaitsepoliitika, turvalisuspoliitika ja ühiskonna toimepidevus ja sidusus (Eesti Välisministeerium 2010). Eesti Riigikaitse juhtimise skeem on käesolevale tööle lisatud. (vt. Lisa 5).

Dokument koostatakse ja võetakse vastu kooskõlas rahuaja riigikaitse seadusega. “Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused” on keskpikka perspektiivi käsitlev dokument ning seda uuendatakse vastavalt muutuvale julgeolekukeskkonnale, hetkel on dokument ülevaatamisel ning arvatavasti uuendatakse seda järgmisel (2016) aastal. (Eesti NATO ühing 2015).

Eesti julgeolekupoliitika põhieesmärk on säilitada Eesti iseseisvus ja sõltumatus, territoriaalne terviklikkus, põhiseaduslik kord ning rahva turvalisus. Liikmelisust NATO`s, Euroopa Liidus ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides ning edukad kahe- ja mitmepoolsed suhted võimaldavad kaitsta Eesti huve ning saavutada riigi julgeolekupoliitika eesmärgid. (Eesti NATO ühing 2015).

Tugev ja solidaarne Euroopa on Eesti jaoks üks olulisemaid julgeolekutagatiseid. Kuigi ühine kaitsekoostöö on Euroopas nõrkadel alustel, siis panustamine võimaliku humanitaarkatastroofi ja põgeniketulva ärahoidmisele võib olla aluseks hilisemale toetusele võimaliku ohu vastu meie piirkonnas. Arvesse võttes üleüldist julgeolekusitatsiooni muutumist, oli Eestil vaja panustada Euroopa Liidu ühisesse julgeoleku- ja kaitsepoliitikasse, ükskõik kui nõrgana see formaat praegusel ajahetkel ka ei tundu.

Traditsiooniliselt on riigi rahvuslik huvi olnud peamiselt rahvuslik julgeolek ehk siis riigi võime säilitada rahvuse ja riigi territooriumi füüsilist terviklikkust; säilitada tema majanduslikud suhted muu maailmaga; kaitsta riigi omapära, institutsioone ja valitsust väliste sekkumiskatsete eest; omada kontrolli riigi piiride üle. Üldiseks eesmärgiks on eestluse, eesti elulaadi ja riikluse säilitamine ning Venemaa kui põhilise ohu osas, ollakse vähemalt avalikult üksmeelel nii seda kui eliidid kui massi tasandil ning sõltumata parteipoliitilisest taustast (v.a. ehk n.ö vene parteid). (Kasekamp, Riim, Veebel 2003, 12).

3.1. NATO

NATO on kollektiivse kaitse põhimõttel rajanev iseseisvate riikide ühendus, mis loodi 4. aprillil 1949. aastal Washingtoni lepingu allkirjastamisega. Leping paneb aluse NATO liikmesriikide ühisele kaitsele, käsitledes rünnakut ühe liikme vastu rünnakuna kogu alliansi vastu. (Eesti NATO ühing 2015). Eesti on NATO liige alates 2.aprillist 2004.aastast.

2014. aasta seisuga on NATO's 28 liikmesriiki. 1949. aastal oli Prantsusmaa NATO asutajaliikmete seas kuid 1966. aastal väljus NATO poliitilisest koostööst ning alles 2009. aastal taastas oma täisliikmelisuse. Selline otsus on tulnud pärast Prantsusmaa 43-aastast eemalolekust NATO koostööst. 1966. aastal taastas president Charles de Gaulle Prantsusmaale iseseisva sõjaväelise juhtimise. Ta sundis kõik liitlaste väed (sealhulgas NATO väed) Prantsusmaalt lahkuma, püüdes taastada Prantsusmaa täielikku suveräänsust.

Tänavu osaleb Eesti erinevatel NATO operatsioonidel 336 kaitsevälasega, mis on proportsionaalselt üks suuremaid osalusi NATO operatsioonidel. Eesti kaitsevälased osalevad NATO operatsioonidel Kosovos, Iraagis ning Afganistanis (Eesti NATO ühing 2015). NATO on jätkuvalt meie suurim julgeolekutagatis. Selle liidu võimekust toimida kas sõjalise heidutuse või reaalse, sõjalist sekkumist võimaldava jõuna mõjutavad kaks asjaolu. Esiteks, USA huvi ja panus selle kaitsepoliitilise liidu arengusse, teiseks, aga liidu ülejäänud liikmete panus ja aktiivsus NATO arendamisel.

Eesti on siia maani olnud üks väheseid liikmesriike, kes täidab kokkulepet investeerida igal aastal 2% riigi SKT-st kaitsekulutustesse. Kui aga liidu liikmed ei tee seda solidaarselt, on ilmne oht, et liit võib laguneda nii erimeelsuste kui ka vähese finantsvõimekuse tõttu. Seda aga ei saa Eesti endale mingil juhul lubada.

NATO võimalik nõrgenemine pööraks Eesti julgeolekupoliitilised printsiibid ja eesmärgid pea peale. Liidu efektiivseks toimimiseks ei piisa ainult enda aktiivsest kaasalöömisest; mõjutama ja motiveerima peab ka liidu teisi liikmeid, esmajärjekorras suurjõude nagu USA, Saksamaa, Prantsusmaa või Inglismaa, et säiliks ühtsus, koostöövõime ja tahe näha julgeolekuprobleeme mitte ainult liikmesriikidekesksete, vaid globaalsematena.

3.2. Eesti Kaitsevägi

Eesti Kaitsevägi on vabariigi valitsuse alluvuses olev sõjaväeliselt korraldatud täidesaatva riigivõimu asutus, mis asub kaitseministeeriumi valitsemisalas. Kaitseväge põhijõuks on rahuajal reservis olevad üksused, kes osalevad regulaarselt korraldatavatel õppustel. (Eesti Kaitsevägi 2015). Eesti kaitseväelased osalevad välisoperatsioonidel juba 1995. aastast, kui suunduti Horvaatiasse. Esimese lahingukogemuse said kaitseväelased 2003. aastal Iraagist.

Eesti osalus Euroopa Liidu tsiviilmissioonidel 2011. aasta aprillist kehtiv Rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse kohaselt tegeleb Eestis tsiviilekspertide lähetamise tehniliste küsimustega Välisministeerium, eksperdid on enamasti pärit Siseministeeriumi haldusalast (pääste, justiits-, politseisektor).

Lisaks seadusele reguleerib Eesti tsiviilmissioonidega seonduvat Rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel osalemise strateegia 2012-2015. (Eesti Välisministeerium 2015).

Läbi erinevate missioonide on tänaseks reaalse operatsioonikogemuse omandanud juba enam kui 1000 kaitseväelast. See on väga positiivne tendents Eesti jaoks. Eesti kaitseväelaste osalemine erinevatel missioonidel annab kaitseväelastele hea võimaluse osaleda reaalsetes lahingsituatsioonides kust nad saavad väärtusliku kogemuse. Sageli viibivad meie kaitseväelased rasketes tingimustes Aafrikas, Afganistanis ja Iraagis. Seal on näiteks hoopis teistsugused kliimatingimused. Eesti osaleb väga aktiivselt tsiviilmissioonidel ja sõjalistes operatsioonides. Võib väita, et meil on vaja uusi sõjalisi missioone, mis aitaksid hoida tegevkaitsväelasi treenitute ja motiveerituna.

Eesti on ka Euroopa Kaitseagentuuri töös aktiivselt osalenud alates selle loomisest. Nii näiteks osales Eesti ühes Euroopa Kaitseagentuuri väekaitsealases ühises investeerimisprogrammis, mille raames finantseerisid liikmesriigid 50 miljoni euro eest mitmesuguseid teadus- ja arendusprojekte. Samuti on Eesti osalenud niisuguste võimealgatuste ettevalmistamisel nagu võrgupõhised võimekused tarkvarapõhine raadio ja isevalmistatud lõhkekehade vastane võitlus. (Euroopa Kaitseagentuuri 2014).

Eesti osaleb väga aktiivselt sõjalistes operatsioonides. Sõjalised operatsioonid, kus osalevad Eesti ja Prantsusmaa kaitseväelased on järgmised:

EUFOR RCA (Kesk-Aafrika Vabariik) - Eesti jalaväerühm osaleb Euroopa Liidu rahutagamissioonil EUFOR RCA Kesk-Aafrika Vabariigis alates 2014. aasta maikuust,

kus nende ülesandeks on julgeoleku tagamine, eelkõige pealinnas Banguis ja selle ümbruses, et luua tingimused humanitaarabi kohaletoimetamiseks.

Käivitunud on EL'i kiirreageerimisüksuste süsteem – lahingugrupid –pataljonisuurune kiirreageerimisüksus, mis peab suutma reageerida 15 päeva jooksul ning olema valmis kuni 120-päevaseks operatsiooniks. Lahingugrupid tegutsevad eelkõige ÜRO palvel ning on võimelised täitma kriisiohjeülesandeid. Eesti osaleb Põhjala lahingugrupis, mille koosseisu lisaks Rootsile kui juhtriigile ning Eestile kuuluvad veel Soome, Iirimaa, Norra, Läti ja Leedu. Põhjala lahingugrupi tegevusvalmiduse periood on 2015. aasta esimesel poolel. Eesti panustab 55 kaitseväelasega. (Eesti Välisministeerium 2015).

EUTM (Mali)-Eesti kaitseväge staabiohvitserid teenivad Euroopa Liidu treeningmissioonil Malis alates 2013. aasta märtsist. Väljaõppemissiooni eesmärk on toetada Mali relvajõudude ülesehitamist ning aidata Mali valitsusel taastada kontroll riigi territooriumi üle. Mali relvajõude toetatakse väljaõppe ja nõustamisega küsimustes, mis puudutavad juhtimist, sõjalisi võimeid, tagalatoetust ja personali haldamist.

MINUSMA (Mali) - Eesti kaitseväelane teenib ÜRO MINUSMA missioonil Malis septembrist 2013. Missiooni eesmärgiks on rahu tagamine ja Mali keskvlõimu toetamine aidates kaasa nt. vabade valimiste korraldamisele, haldussuutlikkuse tõstmisele ja inimõiguste kaitsele riigis. Hetkel Malis teeniv kaitseväelane tegeleb rahutagamisjõudude logistikaküsimustega.

KFOR (Kosovo) - Eesti kaitseväelased teenivad Kosovos alates 1999. aastast. Praegu esindab Eesti Kaitseväge Kosovos staabiallohvitser KFORi peakorteris Pristinas. (vt. Lisa 6). (Eesti Kaitseväge 2015).

3.3. Julgeolekualane koostöö Eesti ja Prantsusmaa vahel

Prantsusmaa kuulub m rahvusvahelistesse organisatsioonidesse, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) ja mitmesse ÜRO spetsialiseeritud ja piirkondlikeusse allasutustesse. Tegelikult mängib Prantsusmaa üsna mõjukat globaalset rolli Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ja eelkõige seetõttu, et Prantsusmaa on alaline liige ÜRO Julgeolekunõukogus.

Järgnevalt käsitleb autor Eesti ja Prantsusmaa vahelisest koostööst kaitsefääris. Me võime öelda, et kaitsealane koostöö Eesti ja Prantsusmaa vahel on muutunud tihedamaks. 1993. aastal oli sõlmitud “Eesti Vabariigi ja Prantsuse Vabariigi vaheline teineteisemõistmise, sõpruse ja koostöö leping”. Seejärel on 20 aasta jooksul kahe riigi vahel sõlmitud umbes kümme tähtsat kahepoolset lepingut.

Eesti Vabariigi ja Prantsuse Vabariigi vaheline teineteisemõistmise, sõpruse ja koostöö lepingu artiklis number kolm on kirjutatud: „Eesti Vabariik ja Prantsuse Vabariik peavad regulaarselt sobival tasemel kohtumisi, et vahetada seisukohti vastastikuste suhete ja vastastikku huvipakkuvate rahvusvaheliste probleemide üle, eriti Euroopa julgeolekut ja koostööd puudutavates põhiküsimustes.“ Neljas ja viies artikkel räägivad samuti julgeoleku koostööst. Täismahus saab lepingut lugeda aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13054909>. (Riigiteataja 1993).

Meie sõdurid kasutavad väljaõppes tankitõrjeraketikompleksi Milan 2, mis on välja töötatud Prantsusmaa ja Saksamaa koostööna. Eesti kaitseväge relvastuses ja väljaõppes on süsteem 2004. aastast. Milan2 kuulub ligi neljakümne riigi relvastusse. Ühtlasi on prantslased näidanud huvi osalemaks koos teiste liitlastega Eesti kaitseväge iga-aastaselt suurõppusel Kevadtorm. Eesti ja teiste Balti riikide üks kõige nähtavamatest huvidest seondub õhuturbega. Prantsusmaa on meie jaoks meeldiva üllatusena saanud üheks NATO õhuturbemissiooni kõige aktiivsemaks panustajaks.

Meenutaks siinkohal, et liitlane Prantsusmaa aitas meid keerulistel ja rasketel aegadel 2011. aastal. Seitse jalgratastel matkanud Eestist pärit turisti rööviti Liibanonis. Pantvangikriisi lahendamine eeldas tihedat rahvusvahelist koostööd, milles Prantsusmaa mängis olulist rolli. Eestil on Pariisis küllaltki arvestatava suurusega saatkond, kus töötab ka Kaisteministeeriumi esindaja.

Prantsusmaa on osalenud NATO poolt korraldatavas Balti riikide õhuturbes, olles üks olulisemaid nimetatud missiooni toetajaid. Lisaks osaleb Prantsusmaa Balti riikide kaitsealase abistamise projektides, nagu BALTRON ning BALTSEA ja on toetanud ka prantsuse keele õpet Eesti Kaitsejõududes. Kui aitame sõpru, aitavad ka nemad meid. "2006. aastast toimub iga-aastane Prantsuse-Balti kaitse- ja julgeolekupoliitika seminar. Prantslased on toetanud Balti kaitsekolledžit, saates sinna oma õppejõude ja õppureid" (Pernik 2014).

Pariis mängib tähtsat rolli NATO's, kuid veelgi silmapaistvam on Prantsusmaa poliitiline ja majanduslik kaal Euroopa Liidus. Prantslastele südamelähedane *l'Europe de la Défense* ongi tegelikult osutunud kõige sobivamaks kahepoolseks koostöönišiks. (Stoicescu 2013). Prantsusmaaga oli olemas ka kaitsekoostöö raamistik vastavasisulise seaduse näol ning ka kogemus - prantslased on osalenud Balti kaitsekolledži töös, on andnud oma panuse Balti riikide õhuturbemissiooni, valmistuvad liituma NATO küberkaitsekeskusega.

Missioon Kesk-Aafrika Vabariigis on suur väljakutse Eesti kaitseväelasele. Kuid miks just Kesk-Aafrika Vabariik? Eesti on osalenud aktiivselt mitmetes erinevates paikades, rahutagamis- ja rahuvalve operatsioonides. Niisamuti võiks siis küsida, miks on osaletud Afganistanis, miks Iraagisi, miks Balkanil või näiteks Kosovos, Horvaatias või Bosnias. Miks üldse on Eesti rahuvalvajad osalenud kõigis ülalmainitud kriisikolletes. Kesk-Aafrika missiooni eesmärgiks oli läbi viia julgestus- ja toetusoperatsioone Aafrika Liidu ja Prantsuse üksuste toetamiseks.

Mart Nutt rõhutab, et põhjus, miks Eesti on üldse olnud aktiivne rahuvalve missioonidel, on paljuski tingitud sellest, et need on olnud Eesti julgeolekupartnerlusest osavõtmise väljanäitamise missioonid. Ehk kui me soovime, et meile tullakse appi vajadusel, siis me peame ka ise panustama kollektiivsesse julgeolekusse nii kodus kui ka mujal. (Nutt 2015, vt. Lisa 2).

Kesk-Aafrika Vabariik ei ole esimene riik, kuhu me oma kaitseväelased saatsime. Prantsusmaa sekkumine Kesk-Aafrika Vabariiki aitas ära hoida humanitaarkatastroofi riigis," ütles peaminister Andrus Ansip ning kinnitas ajakirjanikele, et otsus esitatakse parlamendile järgmisel nädalal. "Eesti üksus võib saata Aafrika veebruari lõpus kõige varem," ütles ta. (Le Figaro 2014). Iga sõjaline operatsioon koos prantslastega annab meie kaitseväelastele kogemusi.

Eesti Vabariigi valitsus otsustas toetada missiooni. „Prantsusmaa alustas septembris sõjakäiku Kesk-Aafrika Vabariiki, et verisesse sisekonflikti langenud riigis stabiilsust

taastada. Eesti poliitikud on teatanud valmidusest prantslasi missioonil aidata.”(Delfi 2014). Eesti osaluseks oli kokku 55 kaitseväelast, kes saadeti Kesk-Aafrika Vabariiki korraga, üheks missiooniperioodiks. Meie tegevus koos prantslastega jätkus, sest Eesti oli tegelikult esimene riik, kes vastas prantslastele jaatavalt, st positiivselt, lubades osaleda ühe ühtse rühmana.

Eesti enda huviks oli ilmselt saada kogemus oma sõduritele tegutsemisest Aafrika tingimustes. Aafrika kliimaatilised tingimused on teistsugused, looduskeskkond eripärasem, inimesed erinevad, kultuur palju harjumatum, kui näiteks Aasia maades (Iraagis või Afganistanis), kus Eesti kaitseväelased on missioonidel osalenud.

Kalev Stoicescu meelest palusid prantslased kõigepealt loogistilist ja transpordialast abi, nii strateegilist transporti Euroopast sinna, Aafrika mandrile kui ka taktikalist transporti kohapeal (see tähendab lennukeid). USA ja teised liitlased pakkusid transpordivarustust. Kalev Stoicescu arvates olime me esimesed, kes lubasid ka reaalselt kohapeal osaleda, hiljem pakkusid end veel mõned teised riigid. Kokkuvõttes, toimus Kesk-Aafrika Vabariiki, Banquis rotatsioon. Mis on jälle hea kogemus, nii meile kui ka prantslastele. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3).

Aafrika regiooni ei saa võrrelda ühegi teise regiooniga, kus Eesti kaitseväelased on osalenud. Võrreldes teistega riikidega oli seal palju erinevusi, mis muutsid kogemuse väärtuslikuks.

Eesti on loomulikult huvitatud tihedast kaitsealasest koostööst kõikide suuremate liitlastega – nii USA, Suurbritannia, Prantsusmaa kui Saksamaaga. Meie huvil on nii poliitilised kui sõjalised motiivid. Aktiivse koostöö kaudu kindlustame liitlaste tähelepanu ja solidaarsuse, kuid ühtlasi täidame ka olulisi sõjalisi eesmärke, mis puudutavad kollektiivkaitselise koostegutsemise harjutamist, väljaõpet, õhukurvet jpm. (Stoicescu 2013).

Prantsusmaa naasmine NATO sõjalistesse struktuuridesse ning asjalik koostöö USA ja Suurbritanniaga oli väga hea uudis ka Eestile ja huvi Prantsusmaa vastu kasvas Tallinnas iga päevaga. Seda enam, et Prantsusmaa ise võttis tihti initsiatiivi, algatades näiteks 2006. aastal iga-aastaste Prantsuse-Balti kõrgetasemeliste kaitsepoliitiliste seminaride traditsiooni, osaledes aktiivselt Balti õhukurbes, saates õppejõude ja õppureid Balti kaitsekolledžisse jne. (Nicolas Sarkozy 2008, 153).

3.4. Euroopa Liidu ühisarmee

Märtsi 2015.aasta alguses Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker pakkus välja idee luua Euroopa Liidu ühisarmee, mis võiks reageerida liikmesriikidele või nende lähiriikidele tekkiva ohu korral.

See on idee, mis on prantslastel olnud kunagi omal ajal vägagi meetnud. Aga nad on lõpuks mõistnud, et see lenda seda idee kohe mitte kaugel, ta ei lähe peale. Ta ei ole teostatav, ta on puhtalt poliitiline, mitte praktiline, seal on palju rohkem küsimusi ja probleeme, kui sellest kasu sellel mõttes. (Stoicescu 2015, vt. Lisa 3).

Selline idee annab kõikidele rohkem küsimusi kui vastusi. Kõige suurem küsimus, et miks on üldse siiski vaja NATO struktuur, kui tuleb Euroopa liidu ühisarmee. See sõltub valikust, kas EL tervikuna, kas oleks NATO liige või ei ole. Ma arvan, et sellise armee tekkimisele on üks põhiline poliitiline takistus on see, et see, need riigid, kes on NATOs, ei soovi sealt lahkuda, ja, need riigid, kes ei ole NATOs, ei soovi sinna astuda.

NATO'l on kindlad ülesanded, tal on kõik struktuurid, kõik asjad on olemas, kuidas on võimalik ette kujutada, et Euroopa Liidul on mingi sõjaline võimsus, mis ühineb, ilma selle staabiga, siis tuleb hakata pihta kõik need paralleelsed ülesehitused, mis NATO'l tegelikult juba olemas.

"Euroopa armee loomine ei oleks tehtav lühiajalises perspektiivis. Seega ei saaks see olla otsene vastus tänasele julgeolekuolukorrale. Seda võiks pigem vaadelda Euroopa projekti pikemaajalise arengu kontekstis," märkis välisminister, Keit Pentus-Rosimannus. (Delfi 2015).

Ja võibolla Eesti ei ole erilist initsiatiivi näidanud EL armee suhtes üles juba sellepärast, et Eesti arvates NATO on tunduvalt efektiivselt ja Prantsusmaa kohta, nagu varem oli ka juttu, Prantsusmaa tahab iseseisvat relvi oma kaitstes mängida ja tal mõned teised prioriteedid, ja ma arvan seda, et otsustamise koht, Prantsusmaa jääb sinnapoole, et ühisarmee vajab tugevaks, Eesti jääb sinnapoole, et võibolla ei ole vaja.

Paljud NATO riigid ei kavatse suurendada kaitsekulutusi, pigem vastupidi, paljud riigid vähendavad seda. See ongi ka signaal et, Euroopa Liidu ühisarmee ideest ei tule välja mitte midagi, aga vaatame, elu näeb.

3.5. USA ja liitlaste 2003. Aasta Iraagi invasiooni mõju Eesti suhetele Prantsusmaaga

Omaaegne kahe suurriigi (USA ja Prantsusmaa) erinev arusaam vajadusest sekkuda Iraagi invasiooni probleemi rahvusvaheliselt ja NATO põhimõttelisest kaitsepoliitilisest rollist selles konfliktis on mõjutanud kaudselt ka Prantsusmaa toonast suhtumist Eestisse ja teistesse tookord NATO`sse pürgivatesse Ida-Euroopa endistes riikidesse. Kuna selles debatis kippusid Ida-Euroopa riigid üsna ühemõtteliselt toetama USA seisukohti, nähes USA`s oma julgeoleku kõige olulisemat, peaaegu et ainsat garantiid. See tuli selgesti välja ka käesoleva töö raames läbiviidud ekspertintervjuudest.

Eksperdid hindasid toleaeget kaitsepoliitilist tüli USA (president George W. Bushi) ja Prantsusmaa (president Jacques Chiraci) vahel üsnagi tõsiseks. See oli seotud mõistagi eelkõige USA ja liitlaste Iraagi invasiooniga 2003. aastal, kus Ida-Euroopa riigid valisid seda liigselt rõhutamata, kuid üsna kindlalt ja üksmeelselt USA poole lootuses, et USA ja ainult USA (ja mitte Prantsusmaa!) suudab garanteerida nende turvalisuse. Oli ju tegemist ka ajahetkega, mil Eesti ja mitmed teised Ida-Euroopa riigid (Läti, Leedu, Slovakkia, Rumeenia ja Bulgaaria) polnud veel NATOsse vastu võetud, kuigi sellekohased kokkulepped olid juba olemas.

Kaitse- ja julgeolekupoliitiliste eesmärkide erinevus 2003. aastal USA presidendi George W. Bushi ja Prantsusmaa presidendi Jacques Chiraci vahel oli oma aja kontekstis suhteliselt tõsine probleem. Kuna ka Eesti (koos kõigi teiste Ida-Euroopa värskete ja tulevaste NATO liikmesriikidega) asus toetama USA`d kui oma julgeoleku kõige kindlamat tagajat, siis said Eesti ja Prantsusmaa suhted sellest varjatult ilmselt pisut kahjustada.

Pealiskaudselt on püütud mõista anda, et „tegelikult ju ei juhtunud midagi“, et Eestil ja Prantsusmaal on natuke erinevad huvid ja Prantsuse huvi on alati olnud suurem nende riikide vastu, kust prantsuse keelt ka natuke enam kõneldakse (nagu näiteks Prantsusmaa kunagised kolooniad, Vahemere-äärsed roomaanikeelsed riigid jne.). Eesti diplomaate toona ei kutsunud ilmselt välja ega esitatud mingeid ametlikke noote. Kuid mingi kibestumine ilmselt toona võis siiski jääda

Seda mõtet väljendas ekspertintervjuu käigus ka Kalev Stoicescu, kes tuletas meelde, et siis kui oli Prantsusmaa presidendiks oli veel Jacques Chirac, enne 2007. aastat, mil presidendiks sai Nicolas Sarkozy, olid arvatavasti üsna suured lahkeid ühel pool ja teisel pool

Atlandi ookeani liitlaste vahel, ehk USA president George Bush ühel pool ja teisel Jacques Chirac.

NATO`sse pääsemise huvides võttis Eesti toona väga USA –meelse seisukoha. Mistõttu Prantsusmaa reageering oli tookord meie suhtes küllaltki karm. Kalev Stoicescu mäletab, kuidas president Jacques Chirac soovitas lausa tungivalt nii Eestile kui ka teistele tookordsetele NATO`sse pürgijatele, mitte lasta raisku võimalus olla filosoofiliselt vait. Kalev Stoicescu usub, et mitte keegi ei välis- ja kaitseministeeriumis ega valitsuses ei uskunud tol perioodil tõsiselt, et Prantsusmaa võiks kaitsealast ja julgeolekualast koostööd nii sügavalt tahta kui ta seda praegu soovib.

Aga aastal 2007 valiti Prantsusmaa presidendiks Nicolas Sarkozy, kes otsustas teha kannapöörde selles mõttes, et tõi Prantsusmaa tagasi NATO`sse, kust riik Charles de Gaulle`i juhtimisel omal ajal oli lahkunud. Stoicescu arvates on Prantsusmaal nüüd eestlastega tekkinud tõeliselt reaalne koostöö, sest rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides on Eesti varem teinud koostööd pigem USAga ja brittidega, nüüd siis ka prantslastega. (Stoicescu 2015,vt. Lisa 2).

Siinkohal teeks käesoleva töö autor oletuse (hüpoteesi), et just see vahepealne „mahavaikitud“ eriarvamus ja põhimõtteline “Eesti „kaasajooksiklus“ USA välispoliitiliste prioriteetidega oli üheks põhjuseks, miks Eesti läks aktiivselt kaasa Prantsusmaa juhitud Kesk-Aafrika Vabariigi ja ka Mali missiooniga üsna varsti pärast seda, kui Prantsusmaa oli taasanud oma rolli NATO`s täiel määral. Eesti otsis üha keerulisemaks muutunud julgeolekuolukorras põhimõtteliselt uusi liitlasi lisaks USA-le ja ühtlasi aitas see parandada ka vahepeal mitte just kõige paremaid suhteid (mida teiselt poolt ikkagi ka „tülikas“ nimetada oleks liig) Prantsusmaaga”. (Engelbrecht 2014). Tänu Eesti osalusele neis operatsioonides on Eesti ja Prantsusmaa suhted praegu paremad, kui kunagi varem.

4. MIS ON ISELOOMULIK TÄNASELE SEISULE – KUIDAS ON PRANTSUSMAA VENEMAAGA SÕJALISI SUHTEID ARENDANUD JA KAS SEE ON OHT EESTILE?

Alates 2010. aastast on mitmes riigis, sealhulgas ka Eestis, ootamatult tähelepanu pälvinud ja elevust tekitanud Prantsuse universaalne dessantlaev-kopterikandja „Mistral”. Mistral on sõjalaev, mis suudab lahendada neli probleemi: saata maale dessantüksused, kanda lahingukoptereid, samuti täita juhtimiskeskuse ja ujuvhospitali ülesandeid. Sisuliselt on tegemist helikopterikandjaga, millele on antud veel mitu täiendavat funktsiooni – seega on tegemist eelkõige ründe-dessantalusega, mis vajalik Venemaale naaberriikide ohustamisel ja võimaliku ründe teostamisel. (Maailma Vaade 2014).

Helikopterikandjate Mistral müügiprotsess on kulgenud juba alates 2010. aastast, kui Venemaal tekkis oli võimalus valida, kas eelistada prantslaste Mistrali või hispaanlaste sarnast alust (Himma 2014). Universaalne dessantlaev-kopterikandja Mistral on 210-meetrit pikk, tema veeväljasurve on 21 000 tonni ja ta arendab kiirust 18 sõlmeni. Meeskonna suurus on 177 inimest, kuid maksimaalselt võim alus pardale võtta 481 inimest, lisaks 13-lahingutanki ja 70 autot. (AFP/PM 2014). Kokku maksavad kaks laeva umbes 1,2 miljardi eurot.

Prantsusmaa on suurriik, tal on oma ajalugu, me peame arvestama suurriikide erihuvidega. Teatud arusaamatusi võib ajutiselt ette tulla, aga neid ei tohiks mõjutada üldjoontes suhete arengut. Meie, Eesti ja Prantsusmaa suhted on aja jooksul hästi välja kujunenud. Sellist ohtu, et taoliste probleemise tõttu võiks meie suhteid kardinaalselt muutuda, ei ole. Autori arvates ei ole Mistralite müügipoleemika kahe riigi vahelisi suhteid halvemaks muutnud. Hetkel ei ole otsest julgeolekuohtu Eestile ja see ei mõjuta Eesti ja Prantsusmaa kahepoolseid suhteid.

Endine USA saadik NATO juures Robert Hunter ütles, et Obama administratsioon hoiatas Prantsusmaad tehingu eest, aga hoiatust ei võetud kuulda. Prantsuse kaitseministri Herve Morin'i sõnul on Venemaa avaldanud soovi veel kolme sarnase laeva ostuks, kuid vastav otsus on veel tegemata. (The Washington Times, 09.02).

Küsimus on pigem selles, et võib-olla teised NATO riigid eeldavad, et Prantsusmaa suurendaks oma julgeoleku tagatise nendele riikidele. Ütleme kui Mistralid peaksid Mustal merel olema, seda ilmselt ootavad Rumeenia ja Bulgaaria, et Prantsusmaa sinna rohkem

panustaks, ja, kui nad on Läänemerel, ilmselt meie ootaks sedasama Prantsusmaalt praegusest märgatavalt rohkem Kui Prantsusmaa seda teha ei soovi, siis kahtlemata see näitaks üles teatavat hoolimatust. Aga midagi kindlat ei saa praegu öelda, sest tegelikult mõlemad neist tingimustest on ju oletuslikud. Esiteks, Mistrale ei ole veel ostetud. Teiseks, Mistrale ei ole veel paigutatud Läänemerele, ja, kolmandaks, et Prantsusmaa ei ole ka kuskil öelnud seda nagu ei toetaks Balti riike. Eeldame, et Prantsusmaa täidab ka tegelikult oma NATO liikmekohustusi.

Mistral-tüüpi laevalt saab juhtida suurt sõjalist operatsiooni, näiteks väikeriigi ründamist, kuid seda võib kasutada ka kaitsel. Võib öelda, et Mistral on tänapäeval üks võimsamaid sõjalaevu maailmas. Eesti kontekstis on ta üks ebaseeldivamaid oma multifunktsionaalsuse tõttu. “Kui vaadata Mistrali sisu ja võimalused, võib väita, laeva kaudu saab juhtida suurt sõjalist operatsiooni.” (Himma 2014).

Pikemas perspektiivis aga peaks meile enam korda minema Venemaa üldine areng. Äsjased duumavalimised andsid märku, et sealne “juhitava demokraatia”süsteem hakkab elujõudu kaotama. Mis saab edasi? Kas Kreml suudab oma sakraalse staatuse taastada? Kui ei, siis kas nad liberaliseerivad poliitilist süsteemi või vastupidi, keeravad kruvid koomale? Kas Venemaal õnnestub poliitilisest stagnatsioonist väljuda evolutsioonilisel teel või tuleb suurem, revolutsiooni meenutav murrang? Millal, kuidas, milliste kangelaste ja milliste tulemustega? Mis saab Põhja-Kaukaasiast? (Liik 2011).

Autori arvates on sellel asjal rohkem poliitiline kui sõjaline mõju, kuna kaks Mistral-tüüpi laeva ei tõsta Venemaa sõjalist võimsust hüppeliselt, ükskõik kuhu neid ka ei paigaldataks. Asjal on poliitiline tähendus, muidugi on siinkohal igat sorti arvamusi ja küsimusi olnud kuni selleni, kas Prantsusmaa müüb nii kõrgtehnoloogilised ja võimsad asjad Venemaale. Kas Eesti peab võtma tarvitusele omapoolseid vastusamme selle vastu? Prantsusmaa Mistral-tüüpi sõjalaevade müük Venemaale tekitab hirmu ja umbusku. See tehing toob välja Venemaa suurenenud sõjalised ambitsioonid ja oma relvatööstuse vananemise. Üks regioon, keda ost mõjutab, on Balti riigid – Eesti, Läti ja Leedu kui NATO kõige haavatavamad liikmed. Teine piirkond on Musta mere riigid.

Laevaostu üle on avalikult muret väljendanud nii Gruusia kui ka mõned Balti ametnikud. Mõned kriitikud on mures rohkem poliitilise kui sõjalise tasakaalu pärast. Teised võrdlevad Mistrali-tehingut Nord Streamiga, vastuolulise Vene-Saksa gaasitoruga. Mistrali

ostmise tegelik tähtsus peitub aga selles, et annab Venemaale võimaluse Euroopa riikides oma mõjuvõimu demonstreerida. (The Economist, 11.02).

Õigupoolest on Suurbritannia ja teised lääneriigid alates Venemaa taassünnist Nõukogude Liidu kokkuvarisemise käigus 1991. aastal läinud üle “kinnipigistatud silmade ja risti surutud sõrmede”- poliitikale. Tõde on aga see, et Venemaa suutmatus lammutada KGB ja Kremli keeldumine tunnustada Nõukogude mineviku kuritegusid on Venemaad saatuslikult mürgitanud. (Lucas 2014). Kahjuks ei avalda sanktsioonid Venemaale mõju. Venemaa on selleks liiga suur ja liiga rikas. Tänapäevaks on Prantsusmaa olnud meie tugev partner külmutades Mistralite tehingu ja võttes ikkagi selge positsioon Euroopa Liidu poolel. Säilitamiseks koostöö kindlust ka tulevikus on vaja tugevdada kontakte ja teha palju selgitustööd.

Millega lõppeb Mistralide epopöa? Vastust leida on hetkel väga raske. Loomulikult ei ole Prantsusmaa selline riik, mis tahaks jätta endast muljet kui riigist, kes ei täida enda sõlmitud lepinguid. Küll on nad selgelt välja toonud põhjused, miks nad seda antud hetkel ei tee vaid on edasi lükanud. Ma rõhutaksin veel kord, see on pigem poliitiline kui puhtalt sõjaline aspekt Mistrali-küsimuse juures.

Aga teisest küljest, kui Prantsusmaa müüb agressorriigile selliseid relvi, just sõjatehnikat, siis see on tegelikult ühele NATO riigile äärmiselt halb. Praegu on kogu kavandatud laevade üleandmine Venemaale piltlikult öeldes õhus. Raske on prognoosida, mis saab edasi.

Küsimus on ka selles, et Prantsusmaal teatakse vägagi hästi, et lepingu tühistamisel tuleb Venemaale tagastada üle 1,2 miljard eurot ning tasuda ka leppetrahvid. Kui jätta raha teema kõrvale siis kerkib ikkagi küsimus, mida teha sellisel juhul laevadega? Prantsusmaa ise neid ei vaja ning ka teiste riikide hulgast on pea võimatu ostjat leida. (Hiietamm 2014).

Mistrali müügiprotsess algas Nicolas Sarkozy presidendi ajal ning võib-olla lõpeb tema ajal juhul, kui Sarkozy võidab järgmised presidendivalimised. Viimasel ajal võib näha, et Nicolas Sarkozy naasis Prantsusmaa sisepoliitikasse. Tõenäoliselt tema tahaks taastada oma positsiooni erakonnas nimega *Union Mouvement Populaire* ning valmistub kandideerima järgmistel presidendivalimistel. Võib-olla on tal olemas juba adekvaatne, kuidas leida Prantsusmaale võimalikult soodus lahendus Mistralide küsimuses.

KOKUVÕTE

Käesolev bakalaureusetöö käsitleb Eesti ja Prantsusmaa koostööd. Antud tööle andis uurimuse alguses esitatud neoklassikaline struktuurne realismi julgeolekukompleksi sümbioos teoreetilise toetuspinna jõudmaks tulemiteni.

Sellel seoses on töö autor püstitanud hüpoteesi, et Eesti kaitseväelaste ja militaareksperptide osaluses võib leida seoseid selle omaaegse eriarusaamaga kahe olulise suurriigi vahel, milles Eesti oli sunnitud valima Prantsusmaa seisukohale vastanduva arusaama toetamise puhtpoliitilistel põhjustel. See hüpotees leidis uuringu käigus kinnitust.

Teise hüpoteesina võiks väita, et teisalt pole Eesti esitanud riigi tasandil (kodanike tasandil on küll sellest palju juttu olnud) Prantsusmaale liiga tugevat survet või protesti kopterikandjate Mistral müügi suhtes Venemaale, lootuses et Prantsuse – Vene suhe, mis on selgelt parem, kui USA – Vene, Inglise – Vene (või viimasel ajal isegi traditsiooniliselt üsna eeskujulik olnud Saksa – Vene suhe), hoiab lahti diplomaatilise kanali, mis võib kasulikuks osutada tõsisema konflikti korral. See koostöö on vaieldamatult parandanud Eesti ja Prantsusmaa suhteid. Prantsusmaaga koostöö tugevdamine on Eesti poliitiline erihuvi, sest Prantsusmaa on üks mõjukam riik Euroopa Liidus ja NATO's. Ka see oletus leidis töö käigus mõningast kinnitust.

Minu arvates, et esimene peatuükk näitas, et Prantsusmaa ja Eesti suhtlesid ka varem, aga need suhted ei ole olnud kaugeltki mitte nii intensiivsed ja asjalikud kui praegu. Ütleme niimoodi, et Prantsusmaa ja Eesti ei olnud teineteist veel avastanud. Muidugi on suhted väga mitmes plaanis arenenud, sealhulgas ka majanduslikud, poliitilised, kultuurilised suhted, aga ka suhted muudes valdkondades. Just viimasel ajal võib täheldada positiivset tendentsi, et suhted on väga tihedamateks muutunud. Selle üheks kinnituseks on ka Eesti kaitseväelaste osalemine Prantsusmaa juhitud missioonidel Kesk-Aafrika Vabariigis ja Malis.

Teises peatuükis on ära toodud, et Eesti välispoliitika peamised eesmärgid langevad kokku Prantsusmaa eesmärkidega, sest Eesti ja Prantsusmaa on liitlased ning nendel on eesmärgid üldiselt samad, sellepärast neid on kinnitatud Euroopa Liidu tasemel konsensusel. Neid on heaks kiitnud 28 Euroopa Liidu liiget, sealhulgas Prantsusmaa ja Eesti. Samuti kirjeldatakse täpsemalt kahte lepingut, neist esimene on Kahepoolne kaitsekoostöö leping ja teine on Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse (RIA) ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI) vaheline koostööleping. Prantsusmaa üritab siiani olla üks Euroopa

olulisemaid suurriike. Charles De Gaulle'ist alates järgitud välispoliitika on prantslastele meeldinud, sest see on toinud neile omast uhkust ja soovi olla täiesti iseseisvad. Prantslaste jaoks on nende ühiskond rajatud ju sisuliselt revolutsiooni ideedele.

Kolmandas peatükis tuleb tähtsaks pidada julguolekualast koostööd Eesti ja Prantsusmaa vahel. Prantsusmaaga oli olemas ka kaitsekoostöö raamistik vastavasisulise seaduse näol ning ka kogemus - prantslased on osalenud Balti kaitsekolledži töös, on andnud oma panuse Balti riikide õhuturbemissiooni, valmistuvad liituma NATO küberkaitsekeskusega. Eesti kaitseväelased, kokku 55, osalesid koos võimsaima liitlase Prantsusmaaga Euroopa Liidus ja NATO'S. See oli Euroopa Liidu sõjalisel missioonil Kesk-Aafrika Vabariigis. Prantsusmaa on aidanud oma regulaarsete hävituslennukite lendudega Balti riikide õhuruumi kaitsta., mis on oluline Prantsusmaa panus Eestile.

Neljandas peatükis võeti uurimusse tähtis küsimus, mis on seotud Mistralidega. Loomulikult Prantsusmaa ei ole selline riik, mis tahaks jätta endast muljet kui riigist, kes ei täida enda sõlmitud lepinguid.. Küll on nad selgelt välja toonud põhjused, miks nad seda antud hetkel ei tee, miks nad on edasi lükanud selle asja. Ma rõhutaksin veel kord, see on pigem poliitiline kui puhtalt sõjaline aspekt selle küsimuse juures.

Aga teisest küljest, kui Prantsusmaa müüb nii-öelda agressorriigile selliseid relvi, just sõjatehnikat, siis see on tegelikult ühele NATO riigile äärmiselt halb. Praegu on see kogu kavandatud laevade üleandmine Venemaale piltlikult õhus. Praegu on raske öelda, mis juhtub Mistralidega.

Käesoleva uurimuse autorina leian, et Eesti jaoks oleks hea perspektiiv, kui saaks edaspidi seda nüüd praktiliselt koostööd teha, näiteks operatsioonidel, kui me räägime kaitsealasest koostööst. Muidugi me tahaksime näha ka Prantsusmaad rohkem siin kohapeal. Me peame, arvestades seda, et Prantsusmaa on ikkagi suurriik, võiks ta ikkagi veidi enam panustada. Prantsusmaa suhted teistega riikidega, sealhulgas ka Eestiga sõltuvad sellestki, kes tuleb ja võidab järgmised presidendivalimised. Kes on järgmine president, François Hollande, Marine Le Pen või Nicolas Sarkozy.

Seda, mis edaspidi toimuma hakkab, seda näitab aeg. Kes tuleb võimule ja kas välispoliitika eesmärgid muutuvad, näeme üknes tulevikus. Uuringute tulemused on erinevad. Viimane toetusuring näitas Nicolas Sarkozy ümber 30% ringis toetust, Le Pen'ile veidi rohkem (Foreignpolicy 2014). Aga see oli siis, kui Hollande'i toetus tõusis, mille viimased majandus- ja tööhõivenäitajad võivad taas uuesti alla tõmmata.

Kindlasti on 2017. aastani, mil leiavad aset järgmised Prantsuse presidendivalimised, veel üsna mitmed aastad aega – väga palju võib muutuda. Mis suunas tuleb muutus, see on juba praegu suur küsimus.

Võibolla ongi nii, et kuna oleme Prantsusmaaga suhete arendamisel jõudnud küllalt kaugele, siis väga palju enam ei saagi tahta. Mis puudutab nii valdkondade arvu, kus me teeme koostööd kui ka neid praktilisi asju, mida me teeme koos – siis siin ongi ehk optimum juba saavutatud. Eesti ja Prantsusmaa jäävad liitlasteks ja mõlema huvides on see, et EL oleks jätkuvalt tugev ja niisamuti ka NATO. Lisaks sellele on koostöös Prantsusmaaga Eestil suurem võimalus mõjutada teisi NATO liikmesriike.

Korraldatakse iga aasta operatiivtasandil töövisiite, mis on konkreetset ja tulemuslikud. Eesti jaoks on väga olulised Prantsusmaaga head suhted, sest Prantsusmaa mängib maailmas suurt rolli. Meil on palju tegevusalasid, kus meie riik võib leida uusi väljakutseid ja kogemusi. Eesti on väike riik, aga pärast Vabariigi iseseisvumist oleme teinud suuri edusamme erinevates valdkondades. Arvan, et meil on juba ühtteist, mida jagada meie strateegilise partneri Prantsusmaaga. (vt. Lisa 1).

Uurimistöö autorina arvan, et uurimistöö saavutas oma eesmärgi ja uurimisküsimused said analüüsi tulemusel adekvaatsed vastused. Eesmärk täideti ning Prantsusmaa ja Eesti suhteid ajaperioodil 1991-2014, nende erinevaid aspekte ja tulevikuväljavaateid õnnestus autoril edukalt välja tuua.

SUMMARY

RELATIONS BETWEEN FRANCE AND ESTONIA IN 1991 - 2004: VARIOUS COOPERATION ASPECTS AND FUTURE PERSPECTIVES

Anton Dijev

The present bachelor degree's final paper defines the cooperation between Estonia and France. The theoretical platform of the paper (that helped achieve research purposes) is based on the mixture of neoclassical structural realism and safety policy perspective.

According to the chosen topic, the author of the paper proposed the following hypothesis: Estonian soldiers and military missions' participation activity might be related to controversial opinions between two big states and in this context Estonia chose to disagree to France based on pure political choices. There is another hypothesis proposed by the author of the paper: Estonia has not presented France any official protest regarding Mistral helicopter carriers' potential sale to Russia. This might be due to a greater interest (in case of a bigger international conflict for instance) that consists in keeping good diplomatic relations with France – one of the biggest European Union and NATO member states.

The final paper is divided into several chapters; every chapter is dedicated to a specific topic in Estonia-France bilateral relations. The first chapter showed that Estonia and France have always had diplomatic and economic relations, but far less intense and diverse than now.

The second chapter is dedicated to pointing out that foreign policy objectives of both countries are very similar: both countries are allies and the cooperation is largely defined by the European Union regulations (both France and Estonia, amongst all the other 28 member states have signed to respect common foreign policy frame). The author has specifically emphasized two bilateral agreements: Bilateral defense cooperation agreement and another agreement between Estonian State Databases Agency (ESD) and its French sibling (ANSSI).

The third chapter focuses specifically on the cooperation between France and Estonia in the field of security and defense. France contributed to Baltic Defense College academic work. Several French delegations have come to discuss perspectives of cyberdefense

possibilities. Estonian troops, alongside with the French soldiers, went on a peace keeping mission to the Central African Republic.

The whole forth chapter is devoted to Mistral helicoptee carrier situation. The French government got „trapped“ between its legal duties (an agreement to supply carriers to Russia) and a potentially dangerous situation of military agression where carries might be used. Mistral case is still open, all the NATO memberstates being againt supplying the carriers to Russia.

In order to strengthen the cooperation, specifically in the field of defense and security, between Estonia and France, more word and efforts are needed. France, being a big nation and economy, is espected to lead the bilateral relations that will of course depend on the political climate in France. Who is going to be the future president? What political parties will form the government? Everything is to be determined in 2017.

The relations between Estonia grow and develop withing the European Union and the NATO. Estonia can get more influence when working alongside with France. The objective of the final paper has therefore been achieved and researched questions have been given answers. The bilateral relations have been analysed since 1991 until present time focusing on the main and the most important fields of cooperation and its perspectives.

VIIDATUD ALLIKAD

Raamatud

Made, V. (1999). Eesti ja Rahvasteliit. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus: pp. 38-44, 49–51.

Eesti Välisministeerium. (2000). pp. 62-64.

Hey, Jeanne, ed. (2003). *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behavior*. London: Lynne Rienner Publishers.

Buzan, B., Waever, O. (2003). *Regions and Powers*. Cambridge University Press: pp. 37-38.

Waltz, K.N.(1986). *Reflections on Theory of International Politics: A Response to My Critics*. In Robert Keohane, ed. 1986. *Neorealism and its Critics*. New York: Columbia University Press: pp. 321-345.

Waltz, K.N. (1979). *Theory of International Politics*. New York: Random House: pp 111.

Kasekamp, A. (2013). *Estonia. Eager to set an example to Europe. - Routledge Advances in European Politics. The New Member States and the European Union. Foreign policy and Europeanization*. (Eds.) M.Baun, D. Marek. Oxon: Routledge.2013, pp. 99-111.

Sarkozy, Nicolas (2008). *French White Paper on Defence and National Security* pp. 157.

Artiklid

Article 5. Chapitre II. Charte de l'Alliance Française. — Paris, 2007. — pp. 2.

Allas A. Acta Politica Estica nr 4/ 2013 Erinumber: Eesti välispoliitika: eesmärgid ja väljakutsed eile ja homme.

115 Lasserne, Isabelle, Quand Mitterand, déjà, negociait le retour dans l'Otan, Le Figaro, 11/03/2009.

Liik, K (2011). Mõtleme veel. Venemaast... – *Diplomatia*, Detsember 2011, Nr.100.

Allik, S (2009). Prantsusmaa ja NATO: ajalugu, tänapäev ja tulevik.- *Diplomatia*, Aprill 2009, Nr. 68.

Stoicescu, K (2013). Prantsusmaa julgeolekumõtlemise kaart.– *Diplomatia*, August 2013, Nr. 120.

Krakov, N (2010). France snubs U.S., will sell ship to Russia. - *The Washington Times*, February 2010, Nr 9.

The cruel sea (2009). - *The Economist*, February 2010, Nr. 11-19 Fb.

Pernik, P (2013). Admiral Coustillière: Prantsusmaa ei istu küberründe puhul passiivselt käed rüpes. . – *Diplomaatia*, September 2013, Nr. 121.

Engelbrecht, M (2014). Eesti liitumine euroopa liidu rahutagamissmissiooniga kesk-aafrika vabariigis. *Uurimistö*

Elektroonilised allikad

Eesti kahepoolsetes suhetes. *Eesti Välisministeerium*. 2012
<http://vm.ee/et/eesti-kahepoolsetes-suhetes> (10.01.2015)

Laugen. L, Vaata, kus asuvad Eesti diplomaatilised esindused üle maailma. *Delfi.ee*. 2013
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/kaart-vaata-kus-asuvad-eesti-diplomaatilised-esindused-ule-maailma?id=67115056> (10.01.2015)

Euroopa Liidu liikmesriigid, Eesti. *Ametlik Euroopa Liidu kodulehekül*. 2012
http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/estonia/index_et.htm (15.01.2015)

Euroopa Liidu liikmesriigid, Prantsusmaa. *Ametlik Euroopa Liidu kodulehekül*, 2012
http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/france/index_et.htm (15.01.2015)

Kallas. V, Eesti Vabariik enne teist maailmasõda milline ta oli?
http://www.hot.ee/vabadussoda/ajalugu_11.htm (17.01.2015)

Kaalas. V, Eesti Vabariik enne Teist maailmasõda. *Kultuur ja Elu*. 2013
http://kultuur.elu.ee/ke512_eesti_vabariik.htm (20.01.2015)

Kooli ajalugu, Tallinna Prantsuse Lütseumi Asutamislugu. *Tallinna Prantsuse Lütseum*. 2011
<http://www.tpl.edu.ee/joomla/index.php/kooli-ajalugu-ja-vilistlased/13-kooli-ajalugu/27-kooli-ajalugu> (24.03.2014)

Välisvisiitide arhiiv, *Eesti President* 1999
<http://vp19922001.president.ee/est/ateated/ValisvisiitideArhiiv.asp?mida=prantsusmaa&aasta=1999> (25.01.2015)

Paet. U, President Meri: Prantsusmaa on Eesti liitlane. *Postimees*. 1999
<http://www.postimees.ee/2500013/president-meri-prantsusmaa-on-eesti-liitlane> (29.01.2015)

Riigijuhid tegid sissekande kaastundeavalduste raamatusse. *Eesti Päevaleht*. 2006
<http://epl.delfi.ee/news/eesti/riigijuhid-tegid-sissekande-kaastundeavalduste-raamatusse.d?id=51034158> (02.02.2015)

Baltic Defence College kodulehekülj. 2015
<http://www.baltdefcol.org> (02.02.2015)

Aastaraamat 2002 - Eesti julgeolekupoliitika. *Eesti Välisministeerium*.
<http://vm.ee/et/aastaraamat-2002-esteei-julgeolekupoliitika> (01.04.2015)

Küberkaitse: Eesti ja Prantsusmaa kirjutavad alla koostöölepingule. *Prantsusmaa Eestis*. 2010
<http://www.ambafrance-ee.org/Kuberkaitse-Eesti-ja-Prantsusmaa> (04.04.2015)

Eesti ja Prantsusmaa, Eesti Prantsusmaal. *Eesti Suursaatkond Pariisis*. 2015
http://www.est-emb.fr/est/esteei_ja_prantsusmaa#majandusc (04.02.2015)

Euroopa Liidu ühine välis- ja julgeolekupoliitika. *Eesti Välisministeerium*.
<http://vm.ee/et/euroopa-liidu-uhine-valis-ja-julgeolekupoliitika> (02.04.2015)

Eesti julgeolekupoliitika alused. *Eesti Välisministeerium*.
http://www.vm.ee/sites/default/files/JPA_2010.pdf (02.04.2015)

Julgeolekupoliitika alused. *Eesti NATO ühing*.
<http://www.eata.ee/esteei-nato-s/julgeolekupoliitika-alused> (06.04.2015)

Kasekamp, A., Riim, T., Veebel, V. (2003). Uurimustöö. Eesti koht ja valikud Euroopa ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas. *Tartu: Eesti Välispoliitika Instituut*. 2003
http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/euroopa/arhiiv/uuringud/2002-2003-tellitud-uurimused/uurimus_8.pdf (10.04.2015)

Euroopa naabruspoliitika. *Euroopa komisjon*.
http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_et.htm
(10.04.2015)

Estonica, Riik. Eesti Välispoliitika
http://www.estonica.org/et/Riik/Eesti_v%C3%A4lispoliitika/Sissejuhatus/ (04.02.2015)

Eesti välispoliitika eesmärgid ja alameesmärgid. *Eesti Välisministeerium*.
<http://vm.ee/et/esteei-valispoliitika-eesmargid-ja-alameesmargid>(29.04.2015)

Eesti Kaitseväge veebileht. *Eesti Kaitsevägi*.
<http://www.mil.ee/et/kaitsevagi/organisatsioon> (29.04.2015)

Eesti Vabariigi ja Prantsuse Vabariigi vaheline teineteisemõistmise, sõpruse ja koostöö leping, RT 1993 <https://www.riigiteataja.ee/akt/13059879> (05.02.2014)

Estonie: 55 soldats en Centrafrique, *Le Figaro*. 2014
<http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2014/01/16/97001-20140116FILWWW00455-estonie-55-soldats-en-centrafrique.php> (05.04.2015)

Uus missioon: valitsus toetas Eesti osalemist Euroopa Liidu sõjalisel missioonil Kesk-Aafrika Vabariigis. *Delfi.ee*. 2014
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/uus-missioon-valitsus-toetas-eesti-osalemist-euroopa-liidu-sojalisel-missioonil-kesk-aafrika-vabariigis?id=67622140> (10.02.2015)

Pernik.P. Koostöö tugevdamine Prantsusmaaga on Eesti poliitiline huvi. *Delfi.ee*. 2014
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/arvamus/piret-pernik-koostoo-tugevdamine-prantsusmaaga-on-eesti-poliitiline-huvi.d?id=67694779> (10.02.2014)

Eesti ja Prantsusmaa, *Eesti Välisministeerium*. 2013
<http://vm.ee/et/riigid/prantsusmaa?display=relations> (16.02.2015)

Eesti osalemine Euroopa Liidu sõjalistes operatsioonides. *Eesti Välisministeerium*.
<http://vm.ee/et/euroopa-liidu-sojalised-operatsioonid> (17.03.2015)

Idapartnerlus 2014. *Eesti Idapartnerluse Keskus*.
<http://eceap.eu/idapartnerlus/> (17.03.2015)

Eesti osalemine Euroopa Liidu sõjalistes operatsioonides. *Eesti Välisministeerium*.
<http://vm.ee/et/euroopa-liidu-sojalised-operatsioonid> (17.03.2015)

Euroopa Kaitseagentuur 2014. *Eesti Kaitseministeerium*
<http://www.kaitseministeerium.ee/et/csdp#EDA> (17.04.2015)

Eesti kaubavahetus riigi järgi, Eesti Statistikaamet. 2014
<http://www.stat.ee/public/statistics-explorer-et/valiskaubandus/#story=0> (20.04.2014)

Ojalo. H. Kas Venemaa uued Mistral-klassi dessantlaevad-kopterikandjad mõjutavad Läänemere jõudude tasakaalu? *Maailmaa vaade*. 2014
<http://www.maailmavaade.ee/nr-18/kas-venemaa-uued-mistral-klassi-dessantlaevad-kopterikandjad-mojutavad-laanemere-joudude-tasakaalu> (07.03.2015)

Prantsusmaa lükkas sõjalaevade müügi otsustamise oktoobrisse. *Postimees*. 2014
<http://maailm.postimees.ee/2734096/prantsusmaa-lukkas-sojalaevade-muugi-otsustamise-oktoobrisse> (10.03.2015)

Pentus Junckeri ideest: Euroopa armee loomine ei oleks lähitulevikus tehtav. *Delfi*. 2015
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/pentus-junckeri-ideest-euroopa-armee-loomine-ei-oleks-lahitulevikus-tehtav?id=70973169> (04.05.2015)

Kõuts T. Mistral-tüüpi laev on Eestile potentsiaalne oht. *ERR*. 2014
<http://uudised.err.ee/v/eesti/2fd8535d-f2dc-4044-bb6d-8fe8143e08ba> (01.05.2015)

Hiietamm.A PARIISI DILEMMA: mida teha Mistralidega? *Õhtuleht* 2014
<http://www.oh tuleht.ee/573911/pariisi-dilemma-mida-teha-mistralidega> (15.05.2014)

Lucas. E. Ohtu ei saa olematuks mõelda. *Postimees* 2014
<http://www.postimees.ee/2796302/edward-lucas-ohtu-ei-saa-olematuks-moelda> (15.04.2015)

Raineri. M. Ettekanne seminaril "Prantsusmaa diplomaatia maailmas ja Eestis. *Prantsusmaa Eestis 2013* <http://www.ambafrance-ee.org/Ettekanne-seminaril-Prantsusmaa> (15.04.2015)

Mcnicoll. T. The Resurrection of Nicolas Sarkozy. *Foreignpolicy* 2014
<http://foreignpolicy.com/2014/10/16/the-resurrection-of-nicolas-sarkozy/> (04.05.2015)

Intervjuud

Nutt, Mart. Eesti Vabariigi Riigikogu Liige. Prantsusmaa ja Eesti suhted 1991-2014: Erinevad aspektid ja tulevikuväljavaated.

Autori intervjuu. Üleskirjutus ja helisalvestis. (16.04.2015)

Kalev, Stoicescu. SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus. Teadur. Eesti ja Prantsusmaa. Prantsusmaa ja Eesti suhted 1991-2014: Erinevad aspektid ja tulevikuväljavaated.

Autori intervjuu. Üleskirjutus ja helisalvestis. (16.04.2015)

Lisad

Lisa 1 Ametlikud visiidid

Tabel 3. Eesti ametnike visiidid Prantsusmaale

Prantsusmaale	
juuli 2014	peaminister Taavi Rõivas
aprill 2013	president Toomas Hendrik Ilves , kohtumine Prantsuse Rahvusassamblee presidendi Claude Bartolone'ga
jaanuar 2013	president Toomas Hendrik Ilves , kohtumine Prantsuse presidendi François Hollande'ga
detsember 2011	välisminister Urmas Paet
november 2011	välisminister Urmas Paet
oktoober 2011	peaminister Andrus Ansip
oktoober 2011	kultuuriminister Rein Lang avamas Eesti kultuurifestivali Pariisis
september 2011	kaitseminister Mart Laar kahepoolse kaitsealase koostöölepingu allkirjastamisel
september 2010	kultuuriminister Laine Jänes
september 2010	Riigikogu spiiker Ene Ergma Euroopa kosmoseagentuuri ja Eesti vaheline koostöölepe allakirjutamisel
mai 2010	peaminister Andrus Ansip Pariisis, kohtumine Prantsuse peaministri François Filloniga
veebruar 2010	välisminister Urmas Paet Bordeaux's aukonsulaadi avamisel
september 2009	Riigikogu esimees Ene Ergma Balti keti 20. aastapäeva tähistaval kollokviumil Prantsuse Senatis
veebruar 2009	Riigikogu esimees Ene Ergma EL liikmesriikide spiikrite kohtumisel

Allikas: Eesti Suursaatkond Pariisis (<http://www.est-emb.fr>)

Tabel 4. Prantsusmaa ametnike visiidid Eestisse

Eestisse	
märts 2014	kaitseminister Jean-Yves Le Drian
oktoober 2013	digitaalmajanduse minister Fleur Pellerin
september 2012	Euroopa asjade minister Bernard Cazeneuve
juuni 2011	Euroopa asjade minister Laurent Wauquiez
jaanuar 2011	Prantsuse majandus-, rahandus- ja tööstusministeeriumi väliskaubanduse riigisekretär Pierre Lellouche Eestis Alstomi ja Eesti Energia vahelise lepingu allkirjastamisel
aprill 2010	Prantsuse välisminister Bernard Kouchner NATO välisministrite mitteametlikul kohtumisel Eestis
veebruar 2010	Euroopa asjade riigisekretär Pierre Lellouche
juuni 2008	energeetikaminister Jean-Louis Borloo
mai 2008	peaminister François Fillon
mai 2008	kaitseministeeriumi riigisekretär kaitseküsimuste ja veteranide alal Jean-Marie Bockel
märts 2008	põllumajandusminister Michel Barnier
november 2007	Euroopa asjade riigisekretär Jean-Pierre Jouyet
juuni 2006	Senati president Christian Poncelet

Allikas: Eesti Suursaatkond Pariisis (<http://www.est-emb.fr>)

Lisa 2. Intervjuu Eesti Vabariigi Riigikogu liikme Hr. Mart Nutiga

Kuidas hindaksite praegusi suhteid Eesti ja Prantsusmaa vahel?

Mart Nutt: Esiteks, need on tasapinnalised liitsuhted. Kõigepealt - mõlemad riigid on Euroopa Liidus ja mõlemad riigid on NATO's ja selle tulemusena me saame käsitleda kahte riiki kui liitlast. Eesti ja Prantsusmaa suhted ei ole olnud kunagi väga tihedad. Selleks on mitu probleemi. Esiteks, me oleme geograafiliselt küllaltki kaugel. Teiseks, meil on selles mõttes nagu keeleline barjäär olnud, et Eestis ei ole prantsuse keel olnud suhtlemiskeeleks peaaegu kunagi. See eristab meid näiteks Lõuna-Euroopa maadest, kuna nendes maades, kus prantsuse keel on laialdaselt kasutuses (*lingua franca*), nendel riikidel on paratamatult Prantsusmaaga tihedamad suhted. Selline barjäär Eesti ja Prantsusmaa vahel paraku on. See on tinginud ka asjaolu, miks Eesti suhted on näiteks on Põhjamaadega tihedamad ja on ka Inglismaaga tihedamad ja on ka Saksamaaga tihedamad.

Kas Eesti-Prantsuse suhetes on Teie arvates kunagi olnud probleeme?

Mart Nutt: Ei, ma ei ütleks, et mingid probleeme oleks olnud. Ütleme nii, et võib-olla on Eestis läbi teinud suure muutuse. Prantsusmaa nagu tunneks rohkem huvi Läänemere piirkonna vastu. Peale iseseisvuse taastamist ei ole Eesti nagu niivõrd palju Prantsusmaale panustanud kui esimese vabariigi ajal. On rohkem panustanud koostööle, kas nii öelda Ameerika Ühendriikidele või siis jälle naaberriikidele (Soome, Rootsi, Läti ja Leedu), ning Prantsusmaa on seda tähele pannud. Võib öelda, et Eesti on oma liitlaskohustusi täitnud olukorras, kus on olnud vajadus, aga Prantsusmaa võib nii öelda, et ei ole esimene riik, kelle poole võib pöörduda.

Kas Prantsusmaa tehing Venemaaga kopterikandjate Mistral tootmiseks on julgeolekuoht Eestile ja kas see võib mõjutada Eesti-Prantsuse suhteid?

Mart Nutt: See on mitmetahuline küsimus, millele päris "ei" või "jah" vastata ei saa. Esiteks hakkab küsimus väga paljustki lähtuma sellest, kuhu Mistral paigutatakse. Kui Mistralid paigutatakse Kaug-Itta, siis Euroopa julgeolekut need ei puuduta. Kui Mistralid paigutatakse Mustale merele või Vahemerele, siis on nad eeskätt ohuks selle regiooni riikidele. Ma ütleks niimoodi, et rohkem peaksid nende pärast siis muretsema need NATO riigid, kes kuuluvad nii öelda Euroopa lõunatiiba aga ilmselt veelgi rohkem need riigid, kes ei kuulu üldse NATO'sse nagu näiteks Ukraina antud juhul. On hea küsimus, mis toimuks kui praegu oleksid Mistralid Mustal merel. Kas Mistrleid oleks kasutatud Ukraina vastu või mitte. Aga kolmandaks - kui Mistralid paigutatakse Läänemerele, on see eeskätt oht kõikidele Läänemere piirkonna riikidele. Miks oleks vaja Mistralid reaalselt Läänemere paigaldada? Kas siia on lähenemas mingi oht? Minu arvates ei ole. Kuid kui Mistralid paigutatakse, siis on kindlasti tulemas oht Eestile, kuid mitte ainult Eestile. Skandinaavia on väga edukas täpselt sama moodi, kui näiteks Mistralide baasideks saaks Kaliningrad või näiteks Peterburi ümbrus või Leningradi oblast - kas siis Luga sadam või Peterburi linn, mis annaks võimaluse tegelikult isoleerida Baltiriigid ja Skandinaaviariigid üksteisest. Siis on see kindlasti julgeolekuoht. Ma arvan, et

need kolm aspekti tuleb arvesse võtta, Mistralide ohu küsimuses.

Kui suureks hindate seda ohtu? (Ohtu nii Eesti julgeolekule kui ka Eesti-Prantsuse suhetele eraldi).

Mart Nutt: Ma arvan, et need ei ole päris üks ja see sama selle mõttes, et Prantsusmaa kindlasti ei müü Mistrale. Kui ta just ei kavatseda seda teha sellepärast, et soovib ohustada Balti riikide julguolekut, kuid seda kindlasti mitte. Prantsusmaa kindlasti kalkuleerib ikkagi selles võtmes, et kui müüa Mistralid Venemaale, siis neist ei oleks ohtu ühelegi NATO riigile. Kas tema kalkulatsioonid õigeks osutuvad, seda me praegu ei tea, see võib ilmneda alles hiljem. See on üks põhjus, miks Prantsusmaa tegelikult ju Mistralide müümise edasi lükkab.

Aga jälle ma arvan, et see on nii öelda Eesti ja Prantsusmaa kahepoolsete suhete küsimus. Ma arvan, nagu eelmise vastuse puhul, et ma ei usu, et see suhteid oluliselt mõjutab, kuigi Eesti on väljendanud oma ootust, et Prantsusmaa ei müüks Mistrale. Kas Prantsusmaa sellega arvestab - ei tea. Aga küsimus ei ole jälle selles, nagu ainult Eesti üks oleks see, kes Mistralite pärast muret tunneb. See on tegelikult probleem kogu NATO`le.

Millega lõppeb Teie arvates Mistralide epopöa?

Mart Nutt: Ma arvan, et praegu pigem Prantsusmaa ei müü. Tähendab - Prantsusmaa ei ütle seda lõplikult välja, et mitte kunagi ei müü. Aga ta võib selle seada nagu mingisuguseks eeltingimuseks Ukrainas sõja lõppemiseks. See on võimalik, et Prantsusmaal on majanduslikult väga kahjulik, kui ta ei müü.

Miks saatis Eesti oma kaitseväelased Kesk-Aafrika Vabariiki?

Mart Nutt: Väga paljude asjade kohta võib küsida "miks?". Kui me kõnnime Kesk-Aafrika Vabariiki, sinna kõrvale kus kaitseväelased teenivad, siis mille poolest ta nii väga erineb nendest kohtadest kus kaitsevägi varem on teeninud. Kui Eesti osaleb erinevates kohtades, siis võib Eesti osaleda ka Kesk-Aafrikas ja seda ei tule vaadata kuidagi millegi erilisena. Eestile ilmselt on kasulik omada ka mingis suunas kahepoolset kontakti Aafrika riikidega, mida on praegu äärmiselt vähe. Sellepärast samas arengu abi sihtkohad need riigid ju ikkagi on. Miks Eesti on aktiivne üldse rahulolu missioonidel, on paljustki üles ehitatud ka sellele, et need on nagu frontaalsed missioonid. Et kui me soovime, et meile tullakse vajadusel appi, siis me peame panustama ka kollektiivsesse julgeolekusse ning ka mujale.

Ja kui mõni riik või siis NATO tervikuna pöördub Eesti poole, kas Eesti saaks panustada, siis ma arvan, et "ei" öelda on kõige lihtsam, aga tegelikult tuleb kaaluda, milline see meie panus oleks kõige otstarbekam, kas rahaline panustamine või logistiline panustamine.

Praegu väga palju Malis, kus näiteks Eesti sõdureid ei ole, aga paar instruktorit on. Ja Eesti on seal logistikas kaasa aidanud. Või need on siis sõdurid missioonidel. Kui on sõdurid, siis milles nad täpsemalt osalevad. Kas nad osalevad rohkem turvatagamises või lahingutegevuses. Selles mõttes ei ole Kesk-Aafrika missiooni ju tegelikult võrreldav Afganistaniga, kus Eesti sõdurid sattusid ainult lahinguolukorda. Kesk- Aafrikas sellist olukorda tegelikult ei olnud ja tänaseks on see missioon ka lõppenud. See oli ju tähtajaline missioon ja väga piiratud, nii et ma arvan, et need tegevused on kõige olulisemad. Nüüd selle

kohta, et kas Eesti lootis Prantsusmaa huvi suurenemist Läänemere piirkonna vastu selle Kesk-Aafrikaga seoses siis ma arvan, et jah. Võib-olla seda oodati, aga sellist illusiooni, et Prantsusmaa oma prioriteedi ümber hindaks, seda tuleb ilmselt kaua oodata.

Kas Eesti välispoliitika peamised eesmärgid langevad kokku Prantsusmaa eesmärkidega?

Mart Nutt: Välispoliitika eesmärgid langevad Eestil ja Prantsusmaal üldjoontes kokku. Vastandlikke eesmärke ei ole. Erinevad mõned prioriteedid: näiteks Prantsusmaal Lõuna-Euroopa ja Lääne-Aafrika, mis Eestile jäävad kaugeks. Eesti jaoks jälle Põhjamaad ja erisuhted USAga.

Kas Prantsusmaal on Teie arvates erihuve Euroopa Liidu välispoliitikas (näiteksnaabruspoliitikas, idapartnerluse suhtes, või ühise välis- ja julgeolekupoliitika suhtes kõige laiemas mõttes)?

Mart Nutt: Arvan, et Prantsusmaal on prioriteedid natukene valitsuste vahetustega muutunud. Väga pikka aega, juba alates De Gaulle`st, oli Prantsusmaa huvitatud pigem sellisest iseseisvusjulgeoleku tagamisest. Sellepärast De Gaulle ka lahkus NATO`st. Prantsusmaa oli alati püüdnud olla iseseisev ja tõsta kaitsevõimet. Miks see nii on? Ma arvan, siin on De Gaulle`l päris mitmed isiklikud probleemid Ameerika Ühendriikide ja ka Inglismaaga. Prantsusmaa on tihtipeale tunnetunud, et Ameerika Ühendriigid üritavad liiga palju domineerida Prantsusmaa üle.

Ühest küljest Prantsusmaa ei tunne, et oleks otseselt rünnakuga ohustatud mõne riigi poolt. Prantsusmaa on ohustatud võimaliku terrorismirünnaku poolt, sest Prantsusmaalt on ikkagi üks riikidest, kus terrorism on väga tõsine probleem. Samas need riigid on olnud kunagi ju ikkagi Prantsusmaal kas kolooniad või mandaatmaad, igal juhul maad, kus Prantsusmaal tugeval ajal sidemed on olnud ja kus Prantsusmaal on ka praegu välispoliitilised huvid. Prantsusmaa on ka mõelnud ilmselt, et võibolla teisi NATO riike see ei huvita. Suurbritannia nagu on üks põhjuslik nägu NATO`st ja EL. Natuke distantsti on võibolla Suurbritannial pigem EL`st kui NATO`st.

Suurbritannia erihuvide piirkond võrreldes teiste EL riikidega on selline, mis seob ka Prantsusmaaga ning loob sarnased prioriteedid EL`s. Seda ma mainisin juba alguses. Et jah, Prantsusmaad huvitab rohkem Vahemere basseini, ta tahab olla kindlasti prantsuskeelsete riikide liider.

Türgi-Armeenia konflikt, kus Prantsusmaa toetab Armeenia seisukohti, mis on saanud takistuseks Türgi liitumisel Euroopa Liiduga; et, milline on selles suhtes Eesti positsioon ja kas ja kui palju see erineb Prantsusmaa omast)

Mart Nutt: Esiteks, Prantsusmaal on päris mõjukas Armeenia kogukond, kes kindlasti Prantsusmaa pärispoliitilist seisukohta pole mõjutanud. Kindlasti on mõjukam Türgi kogukond. Samas Araabia kogukond on ju Prantsusmaal jälle suur, aga Araabia kogukonda Türgi-Armeenia konflikt eriti ei huvita ega puuduta. Ma julgeks öelda, et pigem olid Esimese maailmasõja armeenlased ja araablased Türgi vastu ja liitlaste pool. Et see on üks põhjus. Teine põhjus - Prantsusmaa on üks neist riikidest, kes on Türgi EL ühinemisel vastu olnud

kõige rohkem. Võib-olla ainult Austria on selles seisukohas olnud võrreldav. Siin on põhjus paljuski selles, et Prantsusmaa kardab et piirikontrollid kaovad ära ja Türgist algab väga arvukas immigrantide sissevool Prantsusmaale.

See tekitaks siis probleeme töökohtadega ja võibolla suureks toetus islamile, mille suhtes on Prantsusmaa väga radikaalne. Ma arvan, et need põhjused on paljustki pannud Prantsusmaa käituma resoluutselt Türgi suhtes.

Esiteks, Prantsusmaa on kehtestanud lausa põhimõtte, et EL laienemine eeldab rahvahääletust. Seda selle lootusega, et kui Türgi küsimus tuleb rahvahääletusele, siis prantslased hääletavad selle vastu. Teised EL riigid ei ole sellist tuge endale seadnud. Ja siis teine põhjus, et prantslased on nagu poliitilisel tasemel tunnistanud 1915. aasta Armeenia rahva genotsiidi, mida kõik riigid teinud ei ole. Osadel riikidel ei ole ka selleks mehhanismi.

Minu seisukoht on see, et kas on toimunud genotsiid või mitte ei ole mittepoliitiline otsus, see on õiguslik otsus, et kui üks inimene tapab teisi, siis ei võta parlament vastu otsuse, et see on tapmine, seda otsustab ju kohus. Genotsiid on ju inimsusevastane kuritegu, ja, kuidas riik poliitiliselt ütleb, et jah, see, mis toimus selles kohas on genotsiid ja siis teises kohas ei ole, kuigi sündmused on samasugused.

Eesti on pakkunud ka varianti, et võiks Armeenia ja Türgi suhetes olla mingiks lahendajaks, kui need riigid oleksid huvitatud oma suhteid neutraalselt pinnal arutada. Eestil ei ole kunagi olnud seisukohta Türgi EL`I astumise vastu. Pigem, vastupidi, Eesti toetab seda. Et siis Eesti ja Prantsusmaa positsioonid Türgi-Armeenia suhetes on erinevad ja ka suhtumises Türgi riiki ja Armeenia riiki.

Milliseid on Teie arvates Eesti ning Prantsusmaa suhete perspektiivid tulevikus ja võimalikud sellega kaasnevad probleemid?

Mart Nutt: Geopoliitikat ei muuda. Prantsusmaast ei saa kuidagi meie naaberriiki. Prantsusmaa huvid jäävad sellesse ruumi, kus nemad asuvad. Ma arvan, et Prantsusmaa ja Eesti suhted võivad intensiivsed olla nii diplomaatiliselt kui ka majanduslikult, see on mõlemale poolele kasulik. Kuid prioriteediks see ei muutu, sest kummalgi riigil ei ole sellist huvi. Kui NATO tervikuna peaks sattuma rünnaku alla, siis see tihendab võibolla kõikide NATO riikide koostööd. Aga ma ei käsitle Prantsusmaa ja Eesti suhteid erilisena ja ma ei usu ka, et nende vahel võivad probleemid tekkida.

Euroopa ühisarmee tulevik, Eesti ja Prantsusmaa seisukoht?

Mart Nuut: See on väga alguses faasis. Siin on 2 võimalikku arenemissuunda. On see, et EL ühtne armee moodustub nagu NATO. Et igal riigil on oma kaitsejõud ja siis kokku moodustavad nad EL armee. Kuid sel EL armeel võib osaliselt olla ühene väejuhatatus. Liikmesriigid on sisuliselt ikkagi iseseisvalt üksused. Siin on muidugi jälle 2 sellist võimalust, et kas see siis püüab olla NATO nii öelda aseaine või töötab NATO`ga koos. Siis on nii, et EL`i kuuluvad nii NATO liikmesriigid, need EL riigid, kes ei ole NATO`s, ja samas NATO ja EL paralleelselt. Näiteks Eesti oleks selles olukorras nagu mõlemalt poolt esindatud. Teine võimalus on see, et EL moodustab ühtse relvajuhtimise, mis tähendab liikmesriikide relva

jaotusi nagu praegusel kujul enam ei ole, vaid on olemas ühtne Euroopa armee.

Kuidas see lõhe ületada? Ma arvan, et see on selline takistus, mis nii pea veel ei leia lahendust. Praegu on EL's 6 riiki, kes ei ole NATO's. Mõned neist kaaluvad liitumist, nagu Soome ja Rootsi, mõned ei ole seda isegi kaalumiseks võtnud, nagu Malta ja Küpros ning mõnedele on see keelatud, nagu Austriale. Nii et, see eeldaks tegelikult väga palju tööd.

Aga kolmas aspekt on jälle ühtse Euroopa loomine. Kui me räägime teisest variandist, kus me ei arvesta enam EL liikmesriigi sõjalisi kulutusi või EL'i kui terviku sõjalisi kulutusi ja siis seda kui suured need sõjalised kulutused on ning kas liikmesriigid teevad sissemaksid või makstakse EL eelarvest. Mina arvan, et EL armeelt ei teki. Kõige olulisem on, et ei jätaks tühikuid, ei tohi tekkida olukord, kus et EL'i armeed veel ei ole loodud ja NATO enam ei tööta. See on kõige halvem asi, et osa riiki hakkab seal mingit oma sõjalist koostööd tegema, aga NATO jääb kõrval, seda tuleb igal juhul ära hoida.

Milline on Prantsusaa seisukoht, Eesti okupeerimise kohta?

Mart Nutt: Prantsusmaa on seda korranud, et mitte nii-öelda väga ühemõtteliselt selgelt välja toonud vaid pigem nagu kahepoolsetel kohtumistel Nõukogude juhtkonnaga või siis ka Prantsusmaa otse küsitud, siis on Prantsusmaa vastanud, et ta ei tunnista Balti riikide kuulumist Nõukogude Liitu, Balti riikide okupeerimist ja 1951 Saksamaa tühistas kõik Hitleri ja Nõukogude riikide vahelised lepingud. Prantsusmaa on alati deklareerinud, et ei tunnista Eesti kuulumist Nõukogude Liidu koosseisu ja Prantsusmaa 1991. aastal mitte ei tunnustanud Eesti taasdiplomaatilisi suhteid nagu näiteks Soome, vaid taastas diplomaatilised suhted, nagu ülejäänud riigid, kes ei tunnistanud Nõukogude okupatsiooni.

Prantsusmaa ei saanud 1940. aastal oma seisukohta väga selgelt põhjendada kuna oli ise sel perioodil okupeeritud. Vichy valitsus oli praktiliselt Saksamaameelne. USA ja Suurbritannia deklareerisid selgelt, et nad ei tunnista ning see on nii öelda mittetunnistamise poliitika alus. Ja kui selle peale küsiti, kuidas puudutab selline seisukoht Hitleri otsust Balti riikide tunnustamist Nõukogude Liidu osana, siis Saksa ülekohtu seisukoht oli, et Saksamaa Liit ei tunnista Balti riikide kuulumist. Prantsusmaa ei erine põhimõtteliselt sellest, kuidas toimis mittetunnustamispoliitika enamikest Euroopa riikidest.

Milleks on vaja Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepet?

Mart Nutt: Ühest küljest on nad tegelikult kahepoolsete suhete üks osa. Miks lepinguid on üldse vaja, miks neid sõlmitakse. Me võime ju seada küsimus niimoodi, et kas riikidel oleks võimalik saavutada vajalik ka ilma kokkulepeteta. Ja sama puudutab Eesti ja Prantsusmaa suhteid, mis tähendab ka seda, et kui Eesti ja Prantsusmaa lepingut ei ole, kas me siis NATO's teineteist enam ei toetaks. NATO on lisaks kahepoolseks koostööks ja ka antud juhul Eesti näitas seda Kesk-Aafrikas. Ja kui me esitame selle küsimuse, kas Eesti soovib Prantsusmaa täiendavat osalust, näiteks Eesti riigikaitstes, ja esitab vastavasisulise pöördumise, siis ma arvan, et Prantsusmaa vastab positiivselt.

Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI) vaheline koostööleping?

Mart Nutt: Selles olid Eesti ja Prantsusmaa konkurendid. Eesti tahtis kogu küberkaitset ju saada siia Eestisse ja Prantsusmaa samuti. Prantsusmaa eeliseks oli suurem potentsiaal kuna tegu on Euroopa mõistes suurriigiga. Eesti eeliseks oli, et siin ei ole ühtegi NATO ega EL'i struktuuriüksust. See oli argument Eesti kasuks. Soomega võib siin paralleele leida. Praegu see on Tallinnas.

Ma väga tänan Teid, et leidsite aja minuga kohtuda ja oma mõtteid jagada!

Lisa 3. Intervjuu SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskuse teaduriga Hr. Kalev Stoicescuga

Kalev Stoicescu on töötanud aastatel 1991-2000 välisministeeriumis, s.h. suursaadikuna OSCE`s ning USA`s ja Kanadas. Ta töötas kaitseministeeriumis aastatel 2002-2014, olles alul tsiviil-militaarkoostöö osakonna juhataja ning alates 2007. aastast kaitsepoliitika nõunik Eesti suursaatkonnas Pariisis.

Kalev Stoicescu: See, mis mina edaspidi räägin, on minu isiklik seisukoht kui teadurina siin Kaitse Uuringute Keskuses. Meie poliitikakeskuse kui sellise seisukohti ei ole olemas, ainult individuaalsed, isiklikud teaduri seisukohad. Palun võtta intervjuud kui minu isiklikku seisukohta, mis ei pruugi alati ühtida Eesti Vabariigis levinud ametlike seisukohtadega.

Kuidas hindaksite praegusi suhteid Eesti ja Prantsusmaa vahel?

Kalev Stoicescu: Kõigepealt ma tahaksin öelda, et Eesti ja Prantsusmaa suhted ei ole kunagi varem nii head olnud, nii sügavad, nii laiaulatuslikud, nii asjalikud. Murde hetk, ütleme selles positiivses arengusuunas toimus siis, kui Eesti lõpuks liitus Euroopa Liiduga ning sai ka NATO liikmeks. See on 2004. aasta paiku, siit rohkem kui 10 aastat tagasi.

Aga kuivõrd, minu eriala spetsialiteet on ikkagi julgeolekupoliitika, kaitsepoliitika, siis ma muidugi keskenduksin nendele aspektidele kõige enam. Siis kui veel oli Prantsusmaa presidendiks Jacques Chirac enne Nicolas Sarkozy`d, enne 2007. aastat, siis arvatavasti olid suured lahkemised ühel pool ja teisel pool Atlandi ookeani liitlaste vahel. USA ühel pool, kus on president George Bush, ja teisel pool Jacques Chirac. Eesti oli muidugi, vägagi USA - meelne tol ajal, et tagada pääs NATO`sse. Mistõttu Prantsusmaa reageering on meie suhtes küllaltki karm. Ma mäletan, kuidas president Jacques Chirac, ja lausa tungivad soovitusel nii Eestile kui ka teistele NATO pürgijatele, mitte lasta raisku võimalus olla vait. See hetk, ma ütlesin oli, täielik mõõnaperiood. Ma usun, et mitte keegi ei välis- ja kaitseministeeriumis ega valitsuses ei mõelnud tõsiselt, et Prantsusmaa võiks meiega kunagi tõsiselt kaitsealast ja julgeolekualast koostööd teha.

Ajad muutusid, nagu ma ütlesin, ja aastal 2007 valiti Prantsusmaa presidendiks Nicolas Sarkozy, kes otsustas teha kannapöörde selles mõttes, et tuua Prantsusmaa tagasi NATO`sse, kust Charles de Gaulle omal ajal lahkus.

Suurte liitlaste hulka ma liigitaksin Poola. Küsimus oli kuidas, mis raamistikus seda teha, ja lõpuks leiti vormel, mis oli lihtne ja igati loogiline pigem Euroopa Liidu kui NATO kontekstis. Nii kujunes lõpuks välja, ütleme aastateks 2008-2010, et Eestil ärkas huvi osalemaks Prantsusmaa poolt juhitud missioonides Aafrikas. See on reaalne koostöö, sest rahvusvahistes sõjalistes operatsioonides oleme me varem teinud pigem koostööd USA`ga, brittidega ja nüüd siis saime ka prantslastega seda teha.

Kas Eesti-Prantsuse suhetes on Teie arvates kunagi olnud probleeme?

Kalev Stoicescu: Pärast neid märkamisväärseid probleeme, mis puudutasid kahepoolseid suhteid, minu mäletamist mööda ei ole olnud. Võibolla on poliitiliseks probleemiks kohti, aga üldine läbisaamine on suurepärane. On olnud suhtumine, Venemaal ühest küljest ja USA`s teisest küljest, kus on Tallinn ja Pariis üsnagi erinevad. Me ei saa öelda ka, et Prantsusmaal oleksid kõik tegelased, sealhulgas olulised poliitikud ja arvamusiidrid, Venemaaga ülisõbralikud. Ma mõtlen seda, mis puudutab Putini režiimi ja tema poliitikat.

Prantsusmaal on ka arvamusi seinast- seinale, sellest ei ole arusaadud, et kahel riigil on erinevad erinevad ajalugu, arusaamad, meid ähvardavad erinevad ohud jms. Selle pinnal on olnud küsimusi.

Kas Prantsusmaa tehing Venemaaga kopterikandjate Mistral tootmiseks on julgeolekuoht Eestile ja kas see võib mõjutada Eesti-Prantsuse suhteid?

Kalev Stoicescu: Kuidas prantslastele selline asi üldse pähegi tuli. Eriti praegust olukorda arvestades. Selline otsus on ju lausa mõeldamatu. Ometi Prantsusmaa selle tegi, koguni varsti peale Gruusia sõda, mis oli selge agressiooni sõda. Sellest said ju prantslased ka ise suurepäraselt aru. Vahest on ka nii, et meil võivad olla alati mõistetavad prantsuse seisikohad versus USA näiteks. Me oleme selgelt välja öelnud, mis me sellest asjast arvame. Tegelikult me oleme näinud, et Prantsusmaa on viivitanud nende alustega kõigepealt ühineda, siis Venemaale üleandmisega, ja ei ole ju isegi selge, kas neid lõpuks antaksegi üle või mitte. Muidugi selleks, et Prantsusmaa sellist otsust oleks teinud, oli vaja üsna suurt survet avaldada ja loomulikult mitte ainult Balti riikide või Poola poolt, vaid ka USA ja teiste liitlased näitasid üsna selget oma suhtumist. Ainult kaks laeva ei tee riigist superriiki, seal on veel palju-palju muudki vaja. Annaks jumal, et me ei peaks kunagi seda tegema. Kus on see garantii, et seda ei juhtu, arvestades, kuidas on olukord kujunenud Ukrainas ja mujal? Enam ei saa üheski asjas kindel olla. Tahad või ei taha, on vaja arvestada halva stsenaariumiga. Veel kord - annaks jumal, seda ei toimu.

Kui suureks hindate seda ohtu? (Ohtu nii Eesti julgeolekule kui ka Eesti-Prantsuse suhetele eraldi).

Kalev Stoicescu: Kord nad juba tegid lepingu, mis pälvis palju kritiikat ka Prantsusmaalt. See ei olnud nii kriitilavaba. Prantsusmaal oleks kõik ühehäälselt, jah täesti nõus. Teeme väga hea asi, üks müüme Venemaale kaks sellist võimsat kopterikandjat. See on parim asi, mis Prantsusmaa on suutnud toota, mis puudutab dessantlaeva, operatsiooni juhtimiseks sobivat laev. Ma ise olen seal peal käinud ja näinud kahte sellist sõjademonstratsiooni, seal Tulooni lähistel Lõuna-Prantsusmaal, kus tee poolest ranniku all puhastati spetsnaz-tüüpi erioperatsiooni väega, ja ma ise tulen selle deportatsiooni algusega, mis tuli Mistrali kõhu alt välja ja nende samade soomukite asjadega. Seal on võimas platvorm annab teatud piiratud operatsioone läbi viia, ega siis muidu oleks Venemaa sellest huvitatud. Aga Venemaa ise ka ehitab dessantlaevu, just äsja saigi ühe jala valmis ja jaa siia Läänemerele. Nad ei ole kaugel mitte nii võimsad kui see prantslaste Mistral, miks sa pead ostma kui sa ise saaks seda toota. Pealegi on nii suur alus Läänemeres ilma tootase üleolekuta lihtne sihtmärk muuta, sest Läänemeri on nagu üks suur järv, mis on ümbritsetud põhiliselt ikkagi NATO ja Euroopa Liidu riikidega. Venemaa kahe suure alusega ei ole võib olla kõige mõistlikum seal olla, kui ta tahab täielikult kaitstud olla.

Millega lõpeb Teie arvates Mistralide epopöa?

Kalev Stoicescu: Ma usun, et kui peaks rahvusvaheline olukord ja Venemaa poliitika seda võimaldama, siis prantslased viivad lõpuks müügi lõpuni. Isegi praegu natuke jälgisin Putini esinemist, mina ei näe küll mingisuguseid märke tema poolt, et ta tahaks midagi positiivsemaks muuta. Ainult puhas õigustus, me teeme kõik, mis on võimalik, nemad ei saa teisiti teha, ei ole mingit soovi kurssi muuta ja deeskaleerida seda, hakkab sõltuma, mis seal Ukrainas toimuma hakkab. Ei ole prantslastel ka õigust. Mitte midagi olulist, mida saaks välja tuua muutunud ei ole. See epopöa lihtsalt vindub ja lükkub edasi. Sõltub paljuski, mida

Venemaa ette võtab. Venemaa läheb Rahvusvahelisse arbitraažikohtusse ja nõuab raha tagasi ja loobub nendest laevadest või mitte.

Miks saatis Eesti oma kaitsevälased Kesk-Aafrika Vabariiki?

Kalev Stoicescu: See ei ole esimene riik, kuhu me saatsime oma kaitsevälased. Esimene oli Somaalia rannik, piraatluse vastane operatsioon merel Adeni lähes. Seal me osalesime laevakaitsemeeskonnaga, kus kaitsesime neid ÜRO toiduprogrammi laevu, mis toimetasid Somaaliasse toiduabi. Meie kaitsevälased viisid läbi kolm järjestikust rotatsiooni prantsuse fregattidel ja kaks saksa fregattidel.

Me saime koostöökogemuse kahe riigiga. Neid oli väga hästi õpetatud. Siis selliste operatsioonide tähtsus langes kõvasti ja praegu jätkuvalt ei ole selliste laevameeskondade järele vajadust. Piraatluse aktiivsus on vähenendu. Järgmisena tuli Mali, kui prantslased pöördusid kõigepealt ÜRO ja Euroopa Liidu poole, et ka teised riigid panustaksid oma jõududega Mali olukorra stabiliseerimiseks. Mali püüdis iseseisvuda. See juhtus pärast Liibüa sündmusi, islami fundamentalismi ja kogu terrorismi ohtu. Oli oht, et terve Mali langeb nende mässajate kätte. Prantslased pakkusid siia oma jõude appi, ka Eesti saatis abi, peamiselt oli see suunatud Mali relvajõudude väljaõppimisele. Meie kaitseväge poolt osalesid sõjaväe instruktorid, ohvitserid, allohvitserid.

Ma tegutsesin Pariisis kaitsenõunikuna. See, mis Aafrikas toimub on genotsiidioht, inimesi hakati massiliselt tappa, prantslastel olid seal oma jõududega väljas, kuid hädasti oli vaja lisajõude appi. Kokku osales Aafrika missioonil 55 kaitsevälased. Kõigepealt palusid prantslased niisugust, ütleme, logistilist, transpordi abi, nii strateegilist transporti kui ka taktikalist, see tähendab lennukeid. USA ja teised pakkusid transpordi varustust. Me oleme esimesed, kes lubasid ka reaalselt kohapeal osaleda, siis peale meid tulid veel mõned teised riigid. Kokkuvõttes, oli kohapeal Bangis, Kesk-Aafrika Vabariigis üks rotatsioon Euroopast. Kui olime Afganistani missioonil, oli harjutud raskustega, sest tegelikult eestlased on olnud alati rasketes kohtades. Ei saa rahulikult magada missioonil. Käisevälased peavad head väljaõpet saama, parima võimaliku ja need on alati riskantsed, aga õnneks, Kesk-Aafrika missioon polnud nii ohtlik ja meil ühtegi intsidenti ei tekkinud.

Kas meie Kaitsevälased on Kesk-Aafrika Vabariigis?

Kalev Stoicescu: Hetkel on ainult Malis, aga kontingent ikkagi toodi tagasi.

Kas Eesti välispoliitika peamised eesmärgid langevad kokku Prantsusmaa eesmärkidega?

Kalev Stoicescu: Selles mõttes jällegi ma ütlen, et meie jaoks on idapartnerlus palju olulisem, kuna on meie piirkond nagu särk, mis ihule lähemal. Meie jaoks, ütleme, sellised riigid nagu Ukraina, Moldova on palju olulisemad koostööpartnerid. Prantsusmaa on suurriigina loomulikult ka. Kuid ka nende jaoks on ikkagi Vahemere basseini olulisem partner, kuna on kõige olulisem naabruskond. Selleks on Euroopa Liidus püütud konsensus saavutada, et pöörata võimalikult võrdset tähelepanu igas olulises suunas. Nüüd on Prantsusmaa ka lõpuks mõistnud, mis on Ukraina roll Euroopas ja Euroopa stabiilsuse jaoks.

Prantsusmaa on olnud aktiivsem koostöös Saksamaaga, näiteks Minski kokkulepped. Ta on jäänud küll natukene Saksamaa varju. Saksamaa on poliitiliselt ja majanduslikult suurem ja olulisem kuid koos on nad ikkagi tandem.

Kas Prantsusmaal on Teie arvates erihuve Euroopa Liidu välispoliitikas (näiteks naabruspoliitikas, idapartnerluse suhtes, või ühise välis- ja julgeolekupoliitika suhtes kõige laiemas mõttes)?

Kalev Stoicescu: Prantslastel on hästi palju ideid, aga ütleme nii, et Euroopa Liidus ja NATO's on veel 21 liiget, kes soovivad arvamust avaldada. Aga rigid, mis on NATO's ei pruugi olla Euroopa Liidus. Aga need kuus olulisemat riiki, kes on NATO's, ei ole Euroopa Liidus: USA, Kanada, Türgi, Norra. Kes on Euroopa Liidus aga ei ole NATO's meie jaoks on olulisemad Soome, Rootsi. Me oleme isegi mõistlikes piirides ja palju meile sobivamates. Me oleme isegi toetanud Prantsusmaa ettepanekuid, ütleme, selles osas.

(siin võib-olla tuleb siis Türgi-Armeenia konflikt, kus Prantsusmaa toetab Armeenia seisukohti, mis on saanud takistuseks Türgi liitumisel Euroopa Liiduga; siis tuleks ka küsida, et milline on selles suhtes Eesti positsioon ning kas ja kui palju see erineb Prantsusmaa omast)

Kalev Stoicescu: Meie mõiste jaoks on Armeenia Venemaa tuhvialune, ja sellepärast ei ole neilt poliitilises mõttes midagi oodata. Tuhvialuse positsioon oli Armeenia puhul näha, kui nad lükkasid tagasi EL positsiooni. See on nende otsus, nende valik ja kui nad niimoodi tahavad, siis olgu peale. Mäletan, et Union for a Popular Movement erakonnas uue peasekretäri oli Armeenia päritolu, ja armeenlased on hästi-hästi palju nii-öelda võtmekohtadel ka poliitikas, mistõttu on neile sugugi raske. Sellist armeenia diasporaali on keeruline tuua Prantsuse parlamenti mingisuguse deklaratsioonide projekti üle arutama, kus mõisteti hukka see sama genotsiid jne.

See muidugi ajas Türgil harja punaseks, kohe prantsuse-türgi suhted läksid täiesti pfff..... Lisaks sellele, et Prantsusmaa ütles täiesti ebadiplomaatiliselt Türgile otse välja, et neil ei ole mõtet EL'st unistada. Türgi on siin 45 aastat ukse taga olnud, et pakkusid Prantsusmaale kohe siis Prantsusmaa eesistumiskohta EL's. Pakuti välja, et iga riigiga, kes tahab ühineda, arutletakse läbi need erinevad valdkonna peatükkid, mida siis vastavalt suletakse või rajatakse lõpuni läbi.

Selles mõttes võibolla oleks olnud ka teisi riike, kes oleks Türgi jätnud EL'st kõrvemale. Aga neil ei ole isegi mõtet enam midagi öelda. Ka teame, et Prantsusmaa ise tegi kogu selle asja ära nii-öelda. Aga üks pärast on Prantsusmaa ja François Hollande püüdnud suhteid Türgiga siluda. Aga kahju oli juba nii suur, et tekkinud oli umbusaldamine. Aga meil Türgiga selliseid probleeme ei ole.

Me pigem püüame mitte seisukohta võtta selles küsimuses, ütleme nii, et see ei tooks meile poliitiliselt kasu. Meil puudub ka selline survegrupp nagu on armeenia diaspora Prantsusmaal. Me peame mõtlema mida head me teeksime neile, ja nemad meile, kui me hakaksime nüüd kõva häälega siin arutlema seda asja, seisukohta võtma. Ilmselt mitte midagi head, sega on parem siis mitte seda teha.

Milliseid on Teie arvates Eesti ning Prantsusmaa suhete perspektiivid tulevikus ja võimalikud sellega kaasnevad probleemid?

Kalev Stoicescu: Kui me nüüd räägime NATO kontekstist, liitlaste kohalolekust Eestis, mis on ühest küljest seotud, ütleme, Balti Õhutorbe komisjoni ja Šiauliai lennuväebaasis ja Ämaris, siis prantslased on panustanud küll. 5 korda käidud välisrotatsioonidel. Me ei saa öelda, et seda oleks vähe, viimati olid prantslased Malborgis Poolas eelmisel aastal.

Seal võib olla üks murekoht, me tahaksime, et Prantsusmaa oleksid rohkem siin Eestis. Kõige tugevamad lennukid, kõige tugev õhukaitse. Selles osas me ei saa midagi öelda, prantslased on aktiivsed ja me loodame, et see nii ikka jätkub. Minu meelest on meil veel üks rotatsiooni

koht kirjas. Mis puudutab niisugust sõjaväelist kohaolekut siis, oleks tore kui prantsuse mingi kompanii roteeruks ka Balti riikides, Narvas või Tapal, Võrus või mujal.

Me peame arvestama ka seda, kus meil on vastav infrastruktuur ka olemas. Tõenäolisemalt Tapa, Võru, või Paldiski. Aga suuri probleeme ma ei näe, sest ok, praegu on president François Hollande ja me natuke olime mures pärast seda, kui ta valiti Sarkosi asemel, kuna suhted Sarkosiga olid suurepärased, aga François Hollande aja ei ole suhted Prantsusmaaga halvemaks läinud. Selles osas võib olla optimistlik ka edaspidi. Kes iganes peale François Hollande võimule tuleb - suhted võivad jääda võrdselt samaks, probleemivabaks. Prantsusmaalt on päris palju prantsuse firmasid siin investeerinud olulistest ettevõtetest, pigem ei näeks probleeme.

Euroopa ühisarmee tulevik, Eesti ja Prantsusmaa seisukoht?

Kalev Stoicescu: Ollakse liiga ambitsioonikad. President Junker on jälle välja käinud Euroopa Armeie idee. See on idee, mis on prantslastel olnud kunagi omal ajal vägagi meeldinud. Aga on mõistetud, et see idee ei ole populaarne. See ei ole teostatav, ta on puhtalt poliitiline, mitte praktiline, seal on palju rohkem küsimusi ja probleeme, kui kasu. Dubleerimine NATO'ga oleks täiesti tarbetu dubleerimine. Seda tuleks igal juhul vältida. Poliitiline Prantsusmaa tahtis näidata ja demonstreerida USA'le varjuvalt iseseisvust.

Milline on Prantsusmaa seisukoht, Eesti okupeerimise kohta?

Kalev Stoicescu: Prantsusmaa pole minu meelest ikkagi jaganud seda ühiseisukohta, mis läänes on olnud. Et Balti riigid ikkagi on olnud nii-öelda inkorporeeritud mitte vabatahtlikult, nii et selles mõttes, kes seda tegi nähtavamalt ja aktiivsemalt, kes vähem, aga minu meelest Prantsusmaa ei tunnustanud meie inkorporeerimist niimoodi, et mõned riigid olid nii, mõned naa. Ma tean, et Prantsusmaa andis küll meie saatkonna ja ka Läti, Leedu saatkonna küll Nõukogu Liidule. Faktiliselt nad ei tunnustanud meie inkorporeerimist.

Milleks on vaja Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe?

Kalev Stoicescu: Igasugused riigid, kes tahavad teha omavahel koostööd, teevad seda kokkulepete alusel, siis on millestki edaspidi juhinduda. Minu meelest sõlmitakse nendes ka tehnilisemad detailed. Kui jõutakse rahaliste küsimusteni siis peab olema selge, kes mille eest vastutab ja kui suures ulatuses. Ja meil on Prantsusmaaga olnud mitte ainult raamkokkulepe, vaid iga-aastased tööplaanide läbiarutamised. Ma ei tea, kas selliseid poliitiliseid läbirääkimiseid toimuvad enne aasta lõppu, või aasta alguses; Pariisis või Tallinnas.. Lisakaitsepoliitika alased seminarid. Vägede kaupa (maaväed, kübervaldkond) tuuakse praktiliselt välja mis üritused, mis ajal, kus toimuvad, kes osaleb, kes vastutab, kes on *point of contact* jne.

Eesti Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ja Prantsusmaa Riikliku Infoturbeameti (ANSSI) vaheline koostööleping?

Kalev Stoicescu: Küberkaitse puudutab paljuski ka sõjaliskaitse valdkonda, kuid on peamiselt siiski tsiviilvaldkonda puutuv. Mõlemad organisatsioonid - RIA ja ANSSI kuuluvad tsiviilvaldkonda, mis kureerivad riigikaitset terves riigis, nagu kriitiline infrastruktuur ja kriitiline info jne. Struktuuride vahel, kes tegelevad küberkaitsega on koostöö olemas. Prantsusmaal on nad ka isegi kokku kolitud meil töötavad ikka veel eraldi. Meie küberkaitsega tegelevad inimesed asuvad kaitseväes Filtri teel.

Eesti ja Prantslased osalevad aktiivselt küberkaitsega. Prantsusmaa otsustas kiiresti, et ühineb meie küberkaitsekeskusega ja nendel major töötab meil kohapeal. Usun, et varsti vahetatakse ta välja. Nende esindaja tööaeg on siin kohapeal tavaliselt kolm aastat. Alati võib ju tahta suuremat kuid väikeriigina on meie soovid piiratud. Suhtlemine on Prantsusmaaga hea, teineteisest arusaamine on hea, lõpuks me oleme liitlased ja mõlemad ka EL riigid, jagame samu väärtusi, oleme demokraatlikud - meil ei tohiks olla mittemõistmise probleemi.

Ma väga tänan teid, et leidsite aja minuga kohtuda ja oma mõtteid jagada!

Lisa 4. Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe

Eesti Vabariigi valitsus

ja

Prantsuse Vabariigi valitsus

(edaspidi *pooled*),

arvestades poolte senist riigikaitsekoostööd;

arvestades 4. aprillil 1949 sõlmitud Põhja-Atlandi lepingu sätteid;

arvestades Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahelist relvajõudude staatust reguleerivat 19. juuni 1951. aasta kokkulepet (edaspidi *NATO SOFA*);

arvestades 26. jaanuaril 1993 sõlmitud Eesti Vabariigi ja Prantsuse Vabariigi vahelist teineteisemõistmise, sõpruse ja koostöö lepingut, eeskätt selle artiklit 5;

arvestades 28. oktoobril 1997 sõlmitud Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse vahelist tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingut;

arvestades 17. augustil 2005 sõlmitud Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse salastatud teabe vahetamise ja kaitse kokkulepet;

arvestades poolte soovi suurendada omavahelist sõprust ja koostööd,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

1. Mõisteid *relvajõud*, *tsiviilkoosseis*, *ülalpeetav*, *saatev riik* ja *vastuvõttev riik* kasutatakse kokkuleppes NATO SOFA artikli 1 lõikes 1 määratletud tähenduses.

2. *Isikkoosseisu liikmed* tähendab poolte julgeoleku- ja kaitseküsimuste eest vastutavate ministeeriumide töötajaid.

ARTIKKEL 2

1. Kokkuleppe eesmärk on edendada poolte kaitsekoostööd.

2. Poolte koostöö toimub kaitse- ja julgeolekuküsimuste eest vastutavate ministeeriumide ning relvajõudude kahepoolsete suhete vormis.

ARTIKKEL 3

1. Kokkuleppe alusel teevad pooled koostööd järgmistes valdkondades:

1.1. kaitse- ja julgeolekukontseptsioonid, eeskätt Euroopas;

1.2. sõjaväeüksuste, reservvägede ja logistikateenustega seotud sõjaline planeerimine, arendus ja varustamine;

1.3. kaitse- ja julgeolekuküsimuste eest vastutavate ministeeriumide ja relvajõudude töökorraldus ning relvajõudude ja tsiviilkoosseisu liikmete juhtimine;

1.4. ohvitseride ja allohvitseride sõjaline väljaõpe ja haridus;

1.5. relvajõududevaheline suhtlus ja teabevahetus;

1.6. kriisiohje;

- 1.7. relvastuse, sõjaväevarustuse ja põhivahendite ostmine;
  - 1.8. relvajõude käsitlevad riigisisised õigusaktid;
  - 1.9. rahvusvaheline humanitaarõigus;
  - 1.10. sõjaväe meditsiiniteenuseid ja sõjaväelaste füüsilist ettevalmistust puudutavad küsimused;
  - 1.11. sõjageograafia;
  - 1.12. sõjaajalugu;
  - 1.13. kaitseplaneerimine;
  - 1.14. küberkaitse;
  - 1.15. keeleõpe;
  - 1.16. muud valdkonnad poolte ühisel kokkuleppel ja kooskõlas nende vastastikuste huvidega.
2. Eespool kirjeldatud koostöö elluviimise tingimusi võib täpsustada tehniliste või muude konkreetsete kokkulepetega.

ARTIKKEL 4

1. Koostööd kokkuleppe artiklis 3 sätestatud valdkondades võib üldiselt arendada järgmiselt:
  - 1.1. kaitse- ja julgeolekuküsimuste eest vastutavate ministeeriumide ametlike esindajate vastastikused visiidid;
  - 1.2. isikkoosseisu liikmete visiidid ning relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete väljaõpe;
  - 1.3. sõjalis-tehnilise nõuniku ajutise ametikoha loomine;
  - 1.4. kohtumised, konsultatsioonid ja teabevahetus seminaridel ja konverentsidel,
  - 1.5. peastaapide ja sõjaväeüksuste delegatsioonide vahetus sõjaliste õppuste kavandamiseks ja elluviimiseks;
  - 1.6. ühendõppuste korraldamine konkreetsete üksuste ja väeliikide osalusel;
  - 1.7. riiklike õhusõidukite ja sõjalaevade visiidid;
  - 1.8. sõjaväeliste õppeasutuste töötajate kohtumised;
  - 1.9. teabe- ja uurimistulemuste vahetamine;
  - 1.10. osalemine spordiüritustel;
  - 1.11. isikkoosseisu liikmete osalemine kultuuriüritustel.
2. Pooled võivad vastastikusel nõusolekul kokku leppida muudes koostöövormides.

ARTIKKEL 5

1. Relvastuskoostööd arendatakse vastastikust huvi pakkuvatel teemadel, lähtudes kummagi poole õigusaktide austamise põhimõttest ning poolte huvidest.
2. Sel eesmärgil suhtlevad pooled omavahel, vahetavad teavet ja selgitavad välja valdkonnad, milles tuleb teabevahetust arendada eelisjärjekorras.
3. Pooled korraldavad relvastuse eest vastutavate haldusorganite juhtkondade regulaarseid kohtumisi nende vastutusala relvastuskoostöö arendamiseks, kooskõlastamiseks ja juhtimiseks.

ARTIKKEL 6

1. Poolte kaitse- ja julgeolekuküsimuste eest vastutavad ministriumid ning kaitseväge juhatajad või nende esindajad korraldavad vastastikku visiite, et tõhustada teabevahetust jooksvates sõjalis-poliitilistes küsimustes ning määrata kindlaks kahepoolse koostöö üldine kontseptsioon, nagu on sätestatud kokkuleppe artiklites 3 ja 4.

2. Lõikes 1 nimetatud sõjalis-poliitiliste konsultatsioonide raames võivad poolte pädevad asutused alla kirjutada regulaarsetele kahepoolse kaitsekoostöö kavadele.

ARTIKKEL 7

1. Kokkuleppe täitmise käigus koostatud või vahetatud salastatud teavet kasutatakse, edastatakse, säilitatakse, töödeldakse ja kaitstakse kooskõlas 17. augustil 2005 sõlmitud Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse salastatud teabe vahetamise ja kaitse kokkuleppega.

2. Kokkuleppe kohaselt tehtava koostöö käigus saadud või koostatud salastamata teavet avalikustatakse ainult ametlikuks kasutamiseks, välja arvatud juhul, kui teabelooja on andnud kirjaliku nõusoleku teabe kasutamiseks muul otstarbel.

ARTIKKEL 8

1. Poolte pädevad asutused võivad kokkuleppe alusel kokku leppida ühe poole sõjalis-tehnilise nõuniku ajutise ametikoha loomises teise poole kaitse- ja julgeolekuküsimuste eest vastutavates ministriumides.

2. Poolte pädevad asutused lepivad kokku sõjalis-tehnilise nõuniku ülesanded. Nad kinnitavad vastastikuse kokkuleppega nimetatud ajutise ametikoha nõuded, üksikasjad ja kestuse.

3. Vastuvõttev riik annab tasuta sõjalis-tehnilise nõuniku käsutusse tema ametiülesannete täitmiseks vajalikud vahendid.

ARTIKKEL 9

1. Arvestades artiklit 8 nõustuvad pooled katma oma kokkuleppe alusel tehtava koostööga seotud kulud, kui ei ole kokku lepitud teisiti.

2. Tulu-, omandi-, pärandi- ja kinkemaksu kohaldamisel loetakse saatva riigi isikkoosseisu liikmed, kes on asunud täitma ametikohustusi vastuvõtvas riigis, maksukohustuslasteks neile palka ja muud töötasu maksvas saatvas riigis, et kohaldada saatva riigi ja vastuvõtva riigi vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingut.

3. Lõiget 2 kohaldatakse ka ülalpeetavate suhtes, kui nad ei tööta.

4. Saatva riigi poolt oma isikkoosseisu liikmetele makstav palk ja muu töötasu (välja arvatud pension) maksustatakse ainult saatvas riigis.

ARTIKKEL 10

1. Saatev riik annab vastuvõtva riigi pädevatele asutustele eelnevalt teada vastuvõtvasse riiki saabuvate oma isikkoosseisu liikmete ja nende ülalpeetavate isikuandmed. Nimetatud asutusi teavitatakse ka isikkoosseisu liikmete teenistuse lõppemisest ja vastuvõtva riigi territooriumilt lahkumise kuupäevast.

2. Kokkuleppe kohaldamisel kehtivad saatva riigi relvajõudude ja tsiviilkoosseisu liikmete ning nende ülalpeetavate suhtes vastuvõtva riigi territooriumil viibimise ajal NATO SOFA sätted.

ARTIKKEL 11

1. Kokkuleppe tõlgendamisest või rakendamisest tulenevad lahkarvamused lahendatakse pooltevaheliste konsultatsioonide või läbirääkimiste teel.
2. Kumbki pool teavitab teist poolt kokkuleppe jõustumiseks vajalike põhiseaduslike nõuete täitmisest; kokkulepe jõustub viimasena saabunud teate kättesaamise kuupäevale järgneva teise kuu esimesel päeval.
3. Pooled võivad vastastikusel kokkuleppel igal ajal teha kokkuleppesse kirjalikke muudatusi. Muudatused jõustuvad lõike 2 kohaselt.
4. Kokkulepe sõlmitakse määramata ajaks.
5. Kumbki pool võib kokkuleppe igal ajal kirjaliku teatega denonsseerida. Denonsseerimine jõustub 90. päeval pärast seda, kui teine pool on kätte saanud sellekohase kirjaliku teate.
6. Kokkuleppe denonsseerimine ei vabasta pooli kohustusest täita varem või denonsseerimise jõustumisele eelneva ajavahemiku jooksul kokku lepitud kohustusi.
7. Eesti Vabariigi kaitseministri ja Prantsuse Vabariigi kaitseministri vahel 11. mail 1994 Pariisis sõlmitud kahepoolse kaitsekoostöö kokkuleppe muutub kehtetuks kokkuleppe jõustumise päeval.

Koostatud 13. septembril 2011 Pariisis kahes eksemplaris eesti ja prantsuse keeles, mõlemad tekstid on võrdselt autentsed.

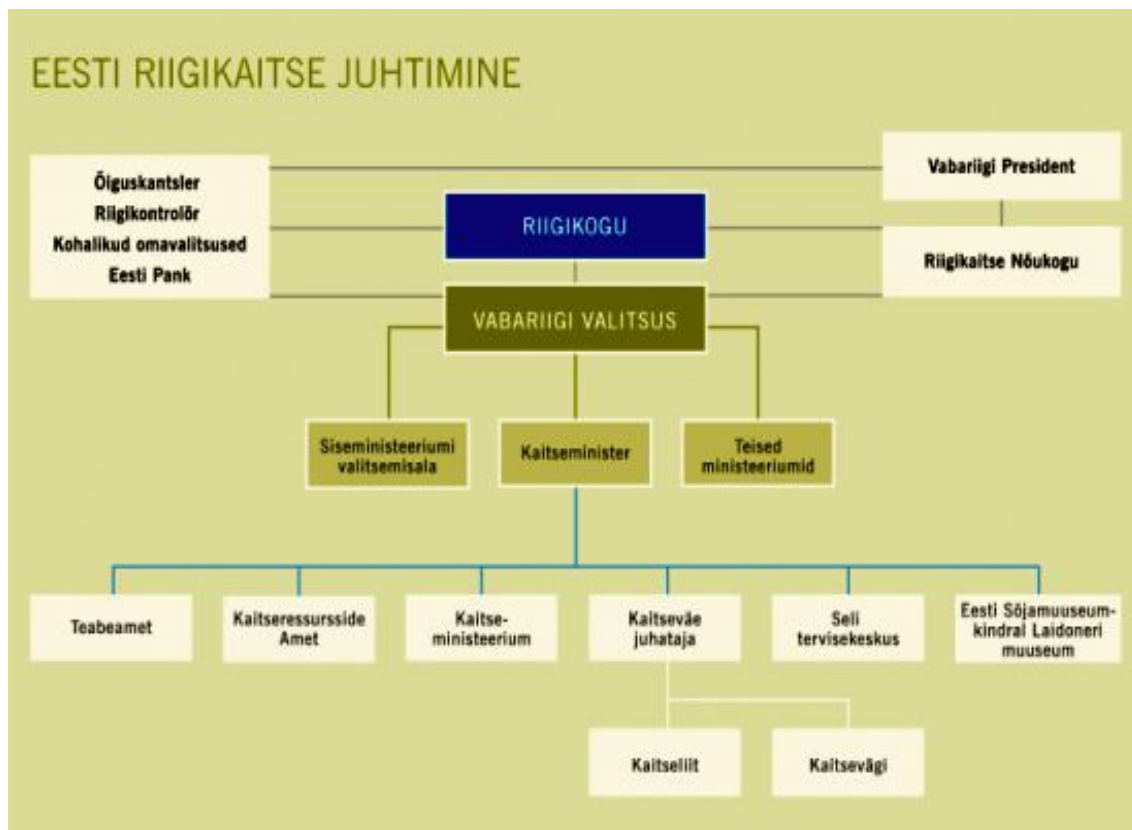
Eesti Vabariigi valitsuse nimel:
Mart Laar

Prantsuse Vabariigi valitsuse nimel:
M.Gérard Longuet

Allikas : Eesti Vabariigi valitsuse ja Prantsuse Vabariigi valitsuse kaitsekoostöö kokkulepe.
Riigiteataja. 2012 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/219012012002>)

Lisa 5. Eesti Riigikaitse juhtimine

Joonis 1. Eesti Riigikaitse juhtimine

Allikas: Eesti Kaitseministeerium (<http://www.kaitseministeerium.ee/>)

Lisa 6. Eesti osalus välisoperatsioonidel

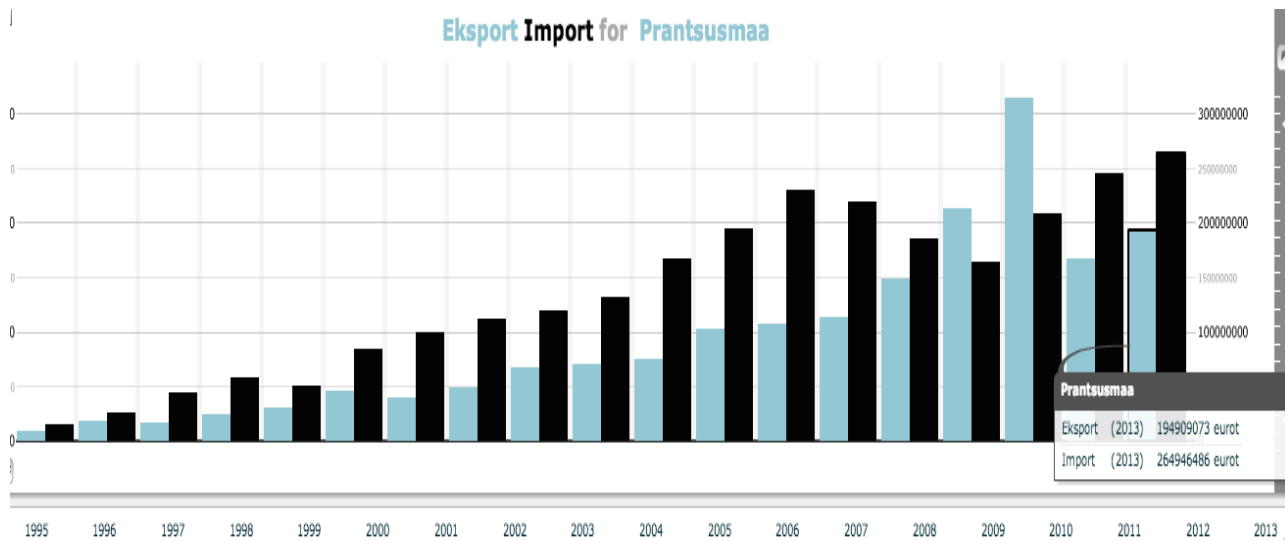
Joonis 2. Kaart, kus on Eesti kaitsevälased osalevad välisoperatsioonidel

Allikas: Eesti Kaitseministeerium (<http://www.kaitseministeerium.ee/>)

Lisa 7. Eesti ja Prantsusmaa vaheline eksport ja import

Joonis 3. Eksport ja import Prantsusmalt 1995–2013.aastast

Allikas: Eesti Statistikaamet (<http://www.stat.ee>)

Majandusstatistika 2013, selles Joonises, on meil võimalik vaadata, Eestist kauba eksporditud maht eurodes on 194 909 073 ja Eestisse imporditud kaupa Prantsusmalt on 264 946 486 eurodes.

Joonis 4. 2013 Eestist kauba eksporditud Eestisse imporditud kaupa Prantsusmalt

Region	Eksport	Osatähtsus koguekspordis	Import	Osatähtsus koguimportis
Prantsusmaa	194909073	1,59	264946486	1,94

Allikas: Eesti Statistikaamet (<http://www.stat.ee>)